

СПОРТ
Россе чемпионате,
котало яккхар вай мехкахочо

16

Газет арадувл 1923-ча шера
майтсела бетта 1-ча дийнахьа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хьарак»
яха орден
еннай

№20 (12697)
Аьтинга
буттг,
5 ди, 2025 шу

СЕРДАЛО

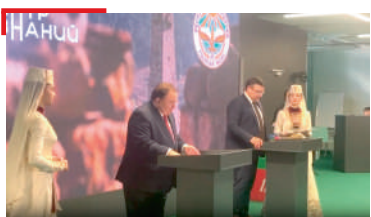
WWW.SERDALO.RU

ГІАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

МЕХКА ЦІАЙ
ГІалгІай республикан
33 шу дизад

3

ПАЙДАНЕ КЪАМАБЛ
ГІалгІайчен
Кулгалхочун кхетаче
хилар «Про.Блог»
гуллама викалашца

7

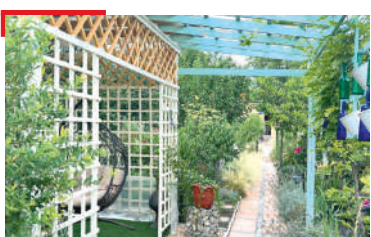
МАБЛ
ГІалгІай мехка кийчо
еш ба, Ид аль-Адха
оалача цІайга

12

ДАГАБАЛАР
ГІалгІайчен
профсоюзий кулгалхо
Оздой Хади Сочерча
семинара доакъашхо я

13

ЮРТБОАХАМ
ГІалгІайче пхезлагІа
діахьу дикагІа болча
доалахьарча боахама
яхь

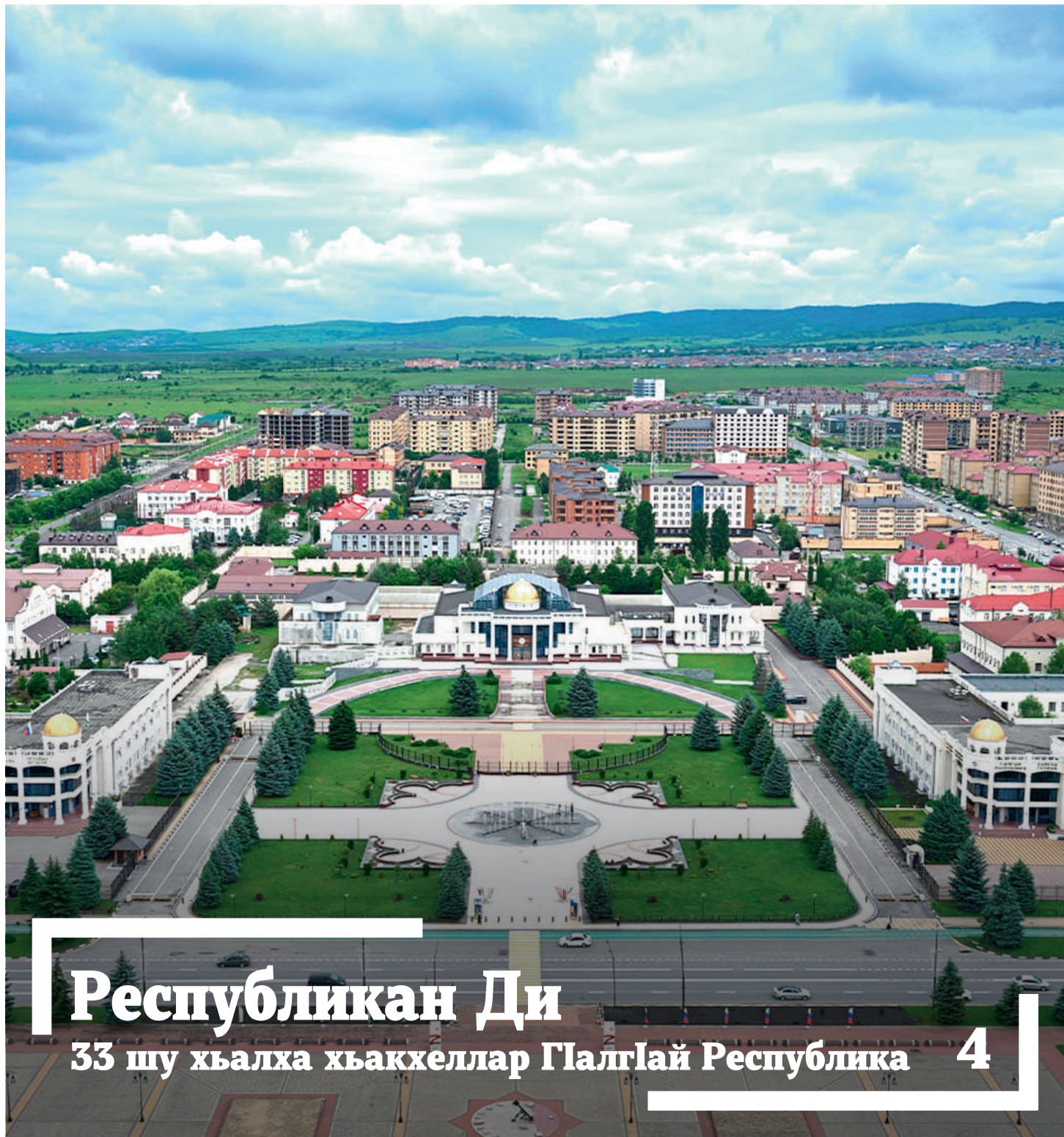
15

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru

Республикан Ди

33 шу хьалха хьакхеллар ГІалгІай Республика

4

**ВСЕРОССИЙСКОЕ ГОЛОСОВАНИЕ ПО
ВЫБОРУ ОБЪЕКТОВ ДЛЯ БЛАГОУСТРОЙСТВА
С 21 АПРЕЛЯ
ПО 12 ИЮНЯ 2025 ГОДА**

ZAGORODSREDA.GOSUSLUGI.RU

**#ГОРОДА
МЕНЯЮТСЯ
ДЛЯ НАС**

ГалгIай мехка
гIурбан ди
салоIаш хургда

Аькхенаькъан Марем

Аьтинга бетта 6-гIа ди,
гIурба дарца дувзаден-
на, салоIаш хургда.

Республикан кулгалхочо
Келаматанаькъан Махьмуд-
Iаьлас цу амара кулг яздаьд.
Еррига паччахьалкхен балха
моттигаш, къахьегам пхьо-
аллеш къайла хургья. Цо
таро лургья республикан ба-
хархошта лоархIамечарех
цаI дола бусалба наьха цIай
дезде.

Наьсаре бахача
дезала, Путина
тIадиллача
декхарах,
16 моттиг
йола автобус
еннай

Аькхенаькъан Марем

Наьсарен шахьара
чуйоагIача Дошлакьий-
Юртарча Боголанаькъан
боккхача дезала, Рос-
сийски Федераце Прези-
дента Путин Владимира
тIадиллача декхарах, 16
сар чухошаш йола Sollers
Atlant яха дикача хьа-
лашца Iалашъяь автобус
яйтай.

Телемост дIахьош, РФ
Паччахьалкхен Предсете-
ла гIончас Мантуров Дени-
са даькъалайийцар Хамхой
Марем, цунна «Нана-Тур-
пал» яха цIи яларца, цу мот-
тиго тешал дир паччахьалк-
хено боккха дезал бола фу-
самаш хьаллоацаш хилара.

«Вай Президента бок-
кха дезал бола фусамаш
хьаллацарах керттера дек-
хар лоархI. Кхыметтел цхьа
бер хьалкхедар а - из бок-
кха къахьегам ба, хIаьта шун
дезал - из боккха безам хи-
лара масал да, оаш 11 де-
залхо кхеваьв. Керда авто-
бус шун хIара денна дIахьош
долча вахаре шоана накъа-
яргья, Кавказа хозаленаш го
таро хургья», - аьлар Манту-
ров Дениса.

Боголанаькъан Марем,
Беслан хIара денна шоай
низ, хьинар берашта дика
кхетам балара, уж лертIа
дегIадоаладара дIалуш ба.

Цу дезала транспорт
ялара дош сиха кхоачаш-
дир, цо хьагойт Президен-
та дукха дезал бола фуса-
маш хьаллоацаш хилар. Из -
паччахьалкхено дезал хьал-
лацара, фусамаш чIоагIяра
деш долча новкьосталах
цхьа даьха мара дац.

Тахан Росссе, Путин Вла-
димира ше даьха а лоацаш,
кхоачашдеш а керттерчарех
да аьнна оттадаь а декхар
да; дукха дезал болча фуса-
машкара таро тоаеш а царна
терко лоаттаеш а хилар.

ГалгIайчен Кулгалхочо бахархой даькъалабийцар республикан Денца

Аькхенаькъан Марем

Селхан ГалгIайчен лоархIаме
ди дар - республикан Ди.
Мехка Кулгалхочо Келамата-
наькъан Махьмуд-Iаьлас мех-
кахой даькъалабийцар цу
денца.

«Вай къам дукхача халонех
а коталонех а чакхдаьннад.
Вай оагIув хиннаб культура,
Iадаташ, мотт лорабеш хьабаьх-
кача даьй денал, хьаькъал», -
аьлар республикан кулгалхо-
чо, исторически дагалоаттама
оагIув белгалъеш.

Цо теркам тIабахийтар;
гIалгIай къаман барт, цхьоагIо
йолаш; юкьара толамаш даха

карагIдоалаш хилара. Мехка-
дас иштта белгалдир моттигера
вахара, экономикан даькъ тIа
хувцамаш хилар, цу юкье Росссе
Президента лоархIаме даьха а
лоацаш.

«Вай хьамсара ГалгIайче
дегIаяра дика даьха юкье-
дахьаш ба бахархой а. Шух
хIаране шоай къахьегамца, лак-
хача бехктокхамца, къамах дог
лазаш хиларца даьха лоац вай
мохк дегIабооалабеча», - аьлар
цо дIахо.

ТIеххьара а ший къамаьл
чакхдоалаш, Келаматанаькъан
Махьмуд-Iаьлас, берригача ба-
хархошта машар а республи-
кан керда дикаш а хилар ловш,
ловца баьккхар.

Татрий мехка кулгалхо: ГалгIай мехкарча моттигаша чIоагIа цецваьккхав со

Аькхенаькъан Марем

ГалгIай мехка шийна дай-
начох чIоагIа тамаш еш, дега
тоам хинна ва Татарстана
кулгалхо. Къаьстта чIоагIа
цецваьннав воккха хьаким
лоаман моттигех.

«Кульгуран оагIув теркалби-
ча, чIоагIа тамашийна хозале-
наш я ГалгIайче. Сона вIалла
дага хиннадац укхача иззал
гIалаш ма латтий аьнна. Хоза,
беркате Iалам, хьаьшашца-
ра лерхIам, тайп-тайпара бола
мерза кхача - из деррига дог
ураотгадеш да.

Укх дунен тIа цхьанна мот-
тиге яйнаяц сона ГалгIай мех-
каръяраш санна гIалаш», - бел-
галдир цо. Мехкадаьца Келамата-
наькъан Махьмуд-Iаьлаца ре-
спубликерча лоархIамеча мот-
тигашка гIолла го боаккхаш
хилар Минниханов Рустам.

ТIаргиме, Аьга-Кхале баха
хилар уж, тIема гIалаш, нах
бахаш хиннараш, иштта кхьй-
ола, дIадахача бIаьшере хьаль-
яь гIишлош гойтар Татрий мех-
кара венача воккхача хьаьшага.

ГалгIай къаман истореца ювза-
енна кхьйола моттигаш, малха-
ра кашамаш, петроглифаш гой-
тар цунна.

Туризм йоаржаеш цхьана
болх дIабахьарах дийцар вай

Мехкадаси Минниханов Ру-
стамеи, иштта къаман исторен
оагIонцара сийленгаш лорада-
ра тIехьа кхоачашде дезарех
хьоахадир.

Кердача наькъа эргалонаш

ГалгIай республикан 33 шу дизад

Гарчакханаькъан Сали

Вай йоккхача Даьхен лаьтта, Россее оалача мехка эггара къонагIа йола республика я вай дахаш яр. Вай паччахьалкхе хьахинна-м 100 шу совгIа ха я, хIаьта цхьаболча наха хетачох, вай паччахьалкхе хьахинна дуккха бIаьшераш да. Цу хьакъехьа дика аьлар «Дошо гIала» яхача кинофестивала кхела керте латгача Россее кинематографий Союза кулгалхочун заместителя, Россее халкъа артиста Лаврентьев Клима. Фу 100 шу дувц оаш, дIахьажа дIарча ломашкарча гIалашка, тIаккха ховргда шоана ГалгIай паччахьалкхен масса шу дизад, аьнна, белгалдир цо; 2024 шерара кинофестиваль дIакъовлача кхетаче ше къамал деш. ХIаьта а таханара вай республика кхелла дукха ха яц. Тахан нийсса 33 шу дизад цу хьакъехьара РФ Закон тIаййца. Из дар 1992 шера аьтинга бетта 4-ча дийнахьара «Российски Федерацие доазонашка ГалгIай Республика кхолларах дола» закон.

Уж, республикан хьалхара шераш, дагадехача; таханара вай къаман толамаш царца нийсдича; цецваллал эргалонаш хиннай ГалгIай вахаре. Тахан мо дагадоагIа, мел халача а кьеча а хьала тIа бисабар вай мохк цу хана: доацаш дар республике хила дезаш дола Iаьдал, еха латтар ишта а бейоллал мара йоаца промышленность, цу ден тIа бар юртбоахам, дикка тIехьаюсаш яр культура, дешар, кхьдола халкъа боахама доакъош. Из еррига еха, цхьаккха тайпара вахара-экономически оагIорахьара дегIаухаш йоаца нах баха моттиг кхаьчар эггара хьалха хиннача республикан паччахьанна Овшанаькъан Султана Руслана. Кхьметтел къаман столица яцар вай лаьтта, арахьара тIабаьхканах чубаха гостиница яцар, кхь

доаккхагIдараш ца дийчача а. Сенгара дIаволалургва ца ховш, уйла тувгьаллал хьал дар цу хана вайга хиннар.

Амма хьалхарча президента чоагIача лоIамо нийса а сиха а лехар ший мехка хIама тоалургдола наькъаш. Эггара доккхагIа дола дика да, цо ший къаман столица Магас Iойиллар. Лакхе ма аллара, цхьаккха доацача, еха латгача массехк кхаленах (цу хана 3 мара яцар уж) лоIаха дахача къамашта нийса гIалгIай а бахаргболаш; паччахьалкхе, цун керттера фусам хьайир Султана Руслан керте латташ хиннача наха.

Цул тIехьагIа массехк паччахьа хувцавеннав ГалгIай мехка. Царех хIаране ше-ший бакъахьара лар йитай къаман вахаре, республика дегIакхувлача новкъа. Цунна тIехьа къаман доал де эттар ФСБ инарал вола Заьзганаькъан Мухьмада Мурад. Цунга кхаьчар а дикка халонаш шийца ювзаенна ха-зама яр. Нохчий а хIирий а мехкаш-кара беа баьхкача нахах йизза яр къона республика, дуккха нах чубаха фусамаш, бе болх боацаш лелар. Дикка яржаш а ший царгаш кьодаеш а яр терроризм. Цхьан дийнахьа дулургдолаш, юхатохалургдолаш хIамаш дацар уж. Цудухьа, кога тIехьа ког боаккхаш, бакъахьадар хоржаш, зе даргдар юхадоккхаш, бе безаш бар наха юкье беш бола болх. Мухьмада Мурада карагIаьнна дикача гIулакхех цаI дар, аьнна, хетсона, Нохчашкахьара беа нах юха цIабахийтар, хIара юрта, нах бахача моттигашка лаьтта чьаьтараш, баракаш дIаяхар. Вешта аьлча, йоккха саготонаш йолаш бола нах паргIатонга бигар, цар вахар атгача дакхар санна хIама дар цо даьр. Из цадезараш, цо хьалхале лелаю Iаьдал дехача, республика халчаэьтгача дика хетараш а болаш бар. Цар эккхийтayar из чувaгIа машин, вайна дика дагадоагIа 2004 шера аьтинга бетта 22 бус Басаевси цун

гIаьрхошеи вай мехка оттадаьр. Деналах бохаргбоацача цу ханарча Iаьдала болхлоша лайра из сагото, дIахо а керда вахар хьалде болабелар.

КхоалагIча ГалгIайчен паччахьа Евкуранаькъан Баматгире Ювназ-Бика тIом дIакхайкабир терроризмаца, цу лостамагIа дуккха хIама карагIа даьлар цунна. Къаман юкье лаьтта дуккха ийрча хIамаш кIезигделар, нах лечкъабар, кьоалаш дар, Iаьдала болхлош боабар цIенденна дIадаьлар ала мегаргда. Из шеддар цо дора ший а ший гаргарча наьха а кхерамзле йицIенна, фуннагIа даь а республикан хIама тоаде гIерташ, шийна цох зе доале а. Дикка дегIадера гIишлошъяра дакъа, белгалдаьхар республикан чудоагIача лаьттай доазонаш. Сона хеташ, из нийса даь хIама а дар, хIана аьлча доазон тIа латта кхера дIачу-хьачу увзаргбоацаш, хоаддаме белгалдир цо къаман лаьтта.

АттагIарех хиланзар карарча хана мехка доал деш волча Келаматанаькъан Мухьмуд-Иаьлий балха юхьиг. Эггара хьалха вIашагIтоха езар моттигера хьал довзача, болх бе ховча, моллагIча хало-

нех лоархIабергболча нахах латта шийна гонахьара тоаба. Цу лосатамагIа аьтгув болаш хилар цо шийна даим гIо дергдола паччахьалкхен председатель харжар, шийга денна гIулакх сага нийса леладе харах а дуккха хIама тийша хул. Иштгача нахах вар цо хержа, тахан а вай паччахьалкхенна керте латта Сластенин Владимир. Макшарипа Махьмуд-Иаьланна карагIаьннараш вайна дика довзаш да. Цун никъ нийса а мехка, къаманна пайдане болга а гойташ дар Россее президента Путин Владимир Владимировича цунна денна паччахьалкхен совгIат - «Невски Александра орден».

Из юкьевицхьав Россее паччахьалкхен Кхела президиума, «ЦаI йола Росси» яхача парте лакхарча Кхела, и. кх .дI. Цу тайпарча йоккхача цIерашта а даржашта а тIехьа доккхий гIулакхаш а латт. Халкъа боахам дегIакхувлара массайола оагIув чулоацаш бола болх дIаболабир, ше мехка керте этгача хьалхарча дийнахьа денз, Макшарипа Махьмуд-Иаьлас. ДегIааха йолаелар республикан промышленность, хьакхеллар вайцига а цул арахьа а йовзаш йола ООО «ТК «Основа», цун мах бара низ 4 миллиарда дIакхоачаш ба; дика йовзаш я кIалах хIамаш хьаеш йола «РИАК» яха ООО; «Ачалук» яха хий хьадеш йола завод; Iаьлий-Юртара берий даар арахеца завод; 2020 шера денз республике болх беш я «Фелидже Пелле» яха когагIирс хьабеш йола Итальянски фабрика; «4БРА» яха швейни цхьанкхетар, цо арахеца 12 тайпара барзкъа; москалаш кхееш йола МагIалбика кхалера «Южни» оала моттиг, кхьыраш.

Къаьста гIоръяьнна ювцаш я вай республикера «Йоккха сомий беш». Цхьадолча шерашка цо беш бола пайда 1 млрд сомал тIехбоалаш нийслу. Шерра дегIадоагIаш латт гIишлошъяра гIулакх. ДIадахача шера ГалгIай мехка нах баха гIишлош хьалъяр лакхденнадар 5,6 % лурчагIа хин-

начунца нийсдича, хьалъяьяр 1117 квартира, царца Iалашбетаро хилар 1200 дезал. Духхьал дIадахача цхьан шера республике хьалйир 5 керда ишкол, 12 берий беш. Цо таро хилийтар 2430 дешара моттиг хьае, берий бешамашка бахар 1530 зIамагIа бола вай мехка бахархой. Дикка лакхденнад дулх, шура яккхара гIулакх, арахьа дIакхухьийта АПК кхачан даараш 400 % хилар соахка. Болх боацаш лелача наьха таьрахь дикка лохденнад. Нагахьа санна 2023 шера из 8,8% хиннадале, соахка 6,1% кхаьчар.

Уж а кхьдола а таьрахьаш ше-ше хьахулаш дац, цар овланга улл дийнахьа а бус а къахьегаш болча наьха хьоцар, кIаьдбалар фуд ца ховш къахьегар, мехках дог лазар. Белгалдаханза даргдац укхазар, вай кхьича къамашца леладу бувзамаш, царна деш дола гIо-новкъостал. Каст-каста мухь бохьийт Запорожски областетIема доазонашка нийсьеннача Токмакски кхаленна, цигара вахара хьалаш меттаоттаде ух вай республикере болхлош. Низ кхоачацох гIо даьд Палестинера бехача наха, цига а гуманитарни мухь ийца бахаб вай къаман викалаш массехказа. Даим гIо-новкъостал лоаттаду СВО юкьерча кагийча наха, цIагIарча цар дезалашта кхачанца, ахчанца, вахаре эша хьалаш кхоачашдарца, культуран а спорта а вахара уж юкьеувзарца.

Хьоахадинза даргдац укх тIеххьарча массехк шера «САФМАРА» гIонца тоадаь бусалба а кераста а наьха кашамаш, из кхьича къамах бола нах а цецбоалаш болх ба. Иштта тамаше мегаргIолаш къахьегам ба Гуцаранаькъан Михаила гIонца гIалгIай шира гIалаш меттаоттаеш беш латтар а.

БIарчча хьаййчача дика дегIайоагIаш латт ГалгIай Республика. ДIахо дIайодача хана, цун никъ кхь а сийрдабаккха гIерташ къахьегаш ва вай мехка кулгалхо Келаматанаькъан Махьмуд-Иаьла а цун балха новкъостий а.

4 ДЕЗА ДЕНОШ

Республикан Ди

33 шу хьалха хьакхеллар Галглай Республика

Гпазданаькъан Ахьмад

Галглай къаман исторе эггара лоархIамегIа дола ди хинна дIаэгтар 1992-ча шера ахкан хьалхарча бетта 4-гIа ди. «РФ юкъе Галглай Республика» хьакхоллаш йола бокъо тIаййцар цу дийнахьа Россе Лакхехьарча Совете. Дуккхача халонех чакхдоалаш, дукхача хIамашта духьальувташ хьадоагIача къаман доккха, лоархIаме ди дар из дIахо ший хIама тоаде, дийнде.

Галглай къам тхьовра денз ший Iадаташ, оамалаш лоархIаш, бIаьшерашкара денз из деррига хьадахьаш, къона тIехье эздийча наькъ тIа кхее гIерташ хьаденад. ДIаьхий, доккха да цун истори; тахан тахка, довза эттача. Россе карта тIа цхьа башхо йоаца тIадам бац вай мохк, укхазы сийдола нах баьхьаб, деналах, майралах бизза болча къонгаша дукха дикаш доаржадаьд, даьй хоза гIулакхаш лорадеш таханарча денга кхоачадаьд. Галглай къаман культура, истори массахана дIаьхий хиннад, тахан из довза лорах кхыча къамашта юкъе а кIезига бац.

Таханара Галглайче - хIара денна хозагIа, сийрдагIа хулаш латта мохк ба, йоаржаеш латт йоккхий, беркате проекташ, дика толамаш доахаш тоаденнад юртбоахама хьал, промышленность, иштта кхыдараш а. Къаьстта йоккха терко еш меттайоалаеш латт мехкара туризм; Россерча, иштта дерригача дунен моттигашкарча наьха вай мехкара хозаленаш йовза аьгтув, безам хургболаш.

ЛоархIаме, къаман вахар тоадергдола проекташ я тахан хьакхоллаш латтараш. Хьаеллаш латт тайп-тайпара заводаш, фабрикаш, сайца лаьгтачарга а болх юха дIаболабайтаб, хIаьта цунга

хьежжа бахархошта болх бе моттигаш я тахан, регионера экономика тоаеш дикка къахьегаш латт. ЗIамига, йоккха бизнес лелаерашта гIо лоаттадеш; цар оагIув хьаллоац региона кулгалхоша.

ДIаяха ханаш дагалаца эттача, дукха халонаш я къамо текхараш, дукха хьийжаб нах таханарча денга, паргIата долча вахарга сатувсаш баьхьаб. ХIаьта тахан, низ болча Россе лоархIаме регион йолаш, майрра ший гIа боаккхаш, толамаш доахаш, ди денгара мел доал беркат доаржадеш, йода республика я из! Къаман вахаре эггара лоархIамедар тхьовра санна тахан а къахьега ловш дола, камаьрша, хьаьша везаш, лоархIаш дола адам хилар да. Лоалаха дадача къамашцара барт лорабе хьожаш, гIо де кийча болаш хьабаьхьаб гIалглай къаман нах. Культура, истори лорадеча наькъ тIа; хьинаре къахьегаш хьабоагIа нах. Таханара Галглайче тхьовра хиннар яц.

Тахан укхазы тайп-тайпарча оагIоний дукха дешара моттигаш я, культуран оагIонцара болх дикка тоабеннаб, дIа-хьа хьежача гуш да шахьарий, юртий куц, хьал мел хоалуш, довзаргдоацаш тоаденнад. Галглай къаман паччахьалкхе меттаоттае гIерташ, укх таханарча денга ер къам кхоачаде гIерташ лаьгттарий цIераш, деза совгIат санна боча йолаш, лоархIаш дага лоаттаю наха. Адам къахьега, барт лоаттабе, беркат доаржаде ловш хиларо дукха хIама хозача оагIорахьа хийцад.

Республикан ди яхар вай дегашта цхьа моллагIа ди дац! Вай къаман хIама меттаоттадаь, мохк тоабаларгахьарча оагIон наькъаш хьадийлла, сийрдача деношка вай кхача ди да из! Тахан ерригача Россе бовзаш, лоархIаш, цхьаццабараша масал эцаш мохк ба вайбар.

Тхьовра баьхьача даьша лоамашкара денз хьадена хоза, беркате гIулакхаш, цIена нигаташ, машар, барт, безам боаржабе гIертар тахан, вай наха юкъе хьаллоацаш, дахаш да; хIана аьлча из оагIув лорабар вайна массахана лоархIаме хиннад. Таханарча вай пхьараша, говзанчаша хьакхоллаш дола балхаш мехкал арахьа а довзаш, дуккханеша тамаш еш, лакхача начIалца кхелла да.

Доккха цIай дездеча дийнахьа, вай белгалбу республикан хIама тоадеш, хьинаре къахьегаш мел лаьгтараш, цар цIераш вай дегашта массахана боча хургьа. ХIара вахархо: лор, хьехархо, журналист, бизнесмен, кхыбола моллагIа бола болхлой - къаман хьал хIара денна дикагIа тоадарах болча наькъ тIа къахьегаш ва. Галглайчен лоамашка декача иллеша дог урзувтаду кагирхой, геттара йоккха говзал, начIал эша балхаш хIара денна кхы а дикагIа даржаш, таханарча хано дIадеххача тайпара тоалуш латт. Лоаман моттигаш дIалийца латта вай даьша урагIийхьа кура, лакха, низ бола гIалаш тахан юха меттаоттаеш, хьалхарча куца тIа йоалаеш; боккха, мах

баь варгвоаца болх дIахьош латт.

ХIара гIала, тахан кхийнараш цецбувлаш, Даьла низаца тамашийна чIоагIа вIашагIьелла, лакхача говзалца чIоагIьаь йолаш хьакхачай вайга. Дерригача дунен говзанчаша тамаш еш да иштта уж хьалъе вIаштIехьадалар, таханарча денга кхаччалца уж ишттача хьале йолаш латтар.

Иштта бIаьхий ба вай багахбувцам, къаман оаламий оагIув. Къамо гIалашкара денз хьаденача вахарах дувцаш да иллеш, гIалглай дегIа оамал гойташ да къаьнара халхар. Тайп-тайпара йола боккьала башха хIамаш хьакхоллаш ба тахан вай дошо а кхыбола а пхьараш, аьшках тамашийна хIамаш хьаеш бараш. Къаьстта лоархIаме моттиг дIалоацаш да мехка истингаш, ферташ хьаеш бола болх. Лакха начIал гойташ къахьег из болх лелабеча вай кхалнаха. Тхьовра, гIалашка баьхьача вай ноаношкара йойоагIаш говзал я из а, тахан вай дийнъаь дIахьош. ХIара догам, сурт ший селхане, истори долаш, цхьацца хIама белгалдеш да.

Эггара лоархIамегIа дар да, даьша леладаь гIулакх, диц ца долийташ, дIахьохьош

хилар. Тахан мехка дукха тайп-тайпара моттигаш хьайийлла цхьацца говзал йомаеш ба кагирхой боккхача пхьарашкара; фестивалаш, кхетаченаш, боламаш дIакхухьаш массане на бIаргагойт из деррига. Галглай къаман культура массахана ший лоархIаме моттиг йолаш, йIаьхий, дукха хIама чулоацаш хиннай.

Культуран оагIонца дувзаденнараш диццалалийтара тIехьа хьайийлла дукха моттигаш я шахьарашка, юрташка, дешара моттигашка. Таханарча хано дIадеххача тайпара, шерача, боккхача наькъ тIа яьнна, гIа боаккхаш яле а, селханара истори лорадеш, из юкъелоеацаш, цун гIулакх тиш ца долийташ я республика.

Республикан Ди яхар вай дегашта лоархIаме, доккха ди да! Из йочудилла деза вай воай берий дегашка, шоай къаман сий деш, къаман хIама лоархIаш, истори довзаш ураоттабе беза кхувиш латтараш! ХIара кердача дено беркат, аьгтув, керда толамаш дахьаш, латтийла вай республика, цун моттиг лораергйола тIехье хийла вай! ТIаккха хургда вай йоккхача Россе белгала къам!

ТIема хана вай мехкахоша гойтача майралах дийцар Ленинградски областе

Султиганаькъан Йоакъап

«Шуга баккха хоза кхачь ба са, новкъостий! Укх 20 шера хIанз хьалхара массайолча оагIонашка доаржадеш хьоахадаьд вай бIухоех.

«Ладья» яхача Ленинграде арадувлача, Коталон Ден 80 шу дизара хетадаьча журналы тIа дувц вай дена-

лах бизза хиннача къонгаша тIема аренашка гойтача майралах.

ГIибухен-Малхбузерча федеральни куран тIарча массазарча викала, Ленинградски областерча Паччахьалкхено цхьана къахьийга вIаштIехьадаьккха хIама да из. Галглай салташа боккхача тIема юкъе чакхбаьккха никь, хIанз дуккхача адама

бовзаш хургба», - йоах тха газетага кхачьача хоамо.

Вай къаман майрача къонгий тIема исторех дола дувцараш хургда цу тIа. Миннаца кулгалхочо теркалдир, из оагIув Россе вахача хIара сага лоархIаме болга. Иштта, доккха баркал кхайкадир цо гIалглай бIухой тIема никь бовзийташ къахьийгарашта.

Къердаш дола хламаш

ГалгӀайчено ди тӀехъа хъаӀоаш латт ший къахъегама таронаш

Султиганаькъан Йоакъап

Промышленни оагӀув мас-сайолча ханашка а моллагӀча мехка е паччахьалкхен экономически дегӀайра йола кӀийле хиннай. Заводаш е фабрикаш болх беш хиларо, цар къаьстта йола продукция арахедаш хиларо хъагойт хоадам болчча доазон тӀара хьал дика долга. Цигара дӀадолалу материально-технически цу моттигашта ӀаӀашо яр, говзал йола болхлой кийчбар, арахедаш йола продукция эшаш, къердаш хилийтар.

Дика масал да цу хъакъехъа дӀаяхача ханашкара «Электроинструмент» яха цӀихеза хинна Наьсарен завод. Из дика йовзаш а, дегӀайоагӀаш а хиларах, Наьсарен-Шахъара а цӀи дӀахезар, цох хилар мехка экономически лоархӀамергӀа йола центр. Укхазе Юмайора дика профессеш, эзараш бола нах бар къахъегаш, лакха дикал йола товараш арахедаш; цига къахъегаш хинна нах начӀал долаш, къахъегама тӀера болаш хилар бахьан долаш.

Советски Ӏаьдал хувцаден-начул тӀехъагӀа, дукха чоалхане хаттараш хьалхашка увтта даьлча; промышленноста даькъ тӀа уж ГалгӀайчен хьалхашка а эттар. Массане а дика кхетадеш дар; Ӏаьдалгара, кулгалхошкара денз; специалташкар технически кагирхошка кхаччалца, вай республикан промышленни оагӀув эшаш йолга.

ЦаӀ да республике, продукция кхыча моттигашкара хъахъаш хилар, цига ший долахъара ахча а дутах; хӀаьта кхыча тайпара да хъайна эшаш йола продукция Ӏайха хъаххоллар, арахедаш, цу тӀехъа хъай таронаш тоа а еш. Из да ГалгӀайчен социально-экономически ӀаӀашон хьал

тоадар.

Тахан латгача ханашка, эгара чӀоагӀагӀа укх 30-40 шера лоархӀаш йола профессешка хъежжа доадаш, дика кхеташ вола конструктор, сварщик, токарь, технолог, механик, электрик, инженер, иштта кхыйола говзалаш эшаш я таханарча пхьоаллешка. Иштта адамий кхетамашка дус, шоай лакха говзал йола къахъегама наха дӀабехаш хилар.

Цу тайпара профессеш хоржача, уж дика балха юкъеяьхача дезала да-нана кӀезигагӀа доаккхал деш хилац шоай дезалхочох, моллагӀа волча академик е блогера даьл-наьнал. Массайолча ханашка, цхьацца бола гӀирс вӀашагӀболла хар, аьшка пхоал деш хилар, чоалхане аьшка гӀирсаш деш хилар, моллагӀа йола продукция арахедаш декхараш кхоачашде ховш хилар лакха мах оттабеш хиннад.

Цу тӀехъа дагадаоагӀа «слесар-интеллигента» Гошай вахара хьисап, цо вайна массане дика довзаш долча «Мо-

ра лагӀа тӀа баьлар уж. ХӀана? Цунна дика йовзар 100% ший балха говзал, массаза из дегӀайоалаеш вар, ше дукхача шерашка беш бола болх

безаш вар. Тахан а хила мегар ГалгӀайче накъадоалаш, цу тайпара балха моттигаш хъаххоллар, социальни видеороликаш, е мультфильмаш арахедаш, е шоай балха профессикараерзаяь, республикан промышленноста даькъ тӀа къа-

безаш вар.

Тахан а хила мегар ГалгӀайче накъадоалаш, цу тайпара балха моттигаш хъаххоллар, социальни видеороликаш, е мультфильмаш арахедаш, е шоай балха профессикараерзаяь, республикан промышленноста даькъ тӀа къа-

хъегаш болча кагирхошта хетаяь пьесаш, дувцараш яздар. Лоацца аьлча, царех дувцаш аттагӀа да хоамашка гӀолла.

ДӀадахача шерашка вай хъежар цхьацца йола проекташ кхоачашъе, юкъера къаьнадараш дӀа а доахаш. Цхьадараш аьттув болаш хиланзар кхоачашдара; ираза, цхьадараш кхоачашде таро а хилар. Тахан керттердар – экономика таьрахъашка яккхара, унахцӀенон хьал тоадара йола ха Кьилбаседа Кавказе эттача хана, ГалгӀайче цу тайпара промышленноста оагӀув йолаш я. Цул совгӀа, говзанчаш, инженераш, маркетологаш, кулгалдераш, вай промышленноста даькъ тӀа къахъега ховраш, шоаш арахедаш йола продукция маьхалъаьккха могоараш а ба.

Вайна ма харра, карарча хана ГалгӀайче арахедаш я электрически лампаш, сердал лоаттаю гӀирс, берий кхача, диетически кхачан продукташ, гӀишлон материалаш, кӀалах даь гӀирсаш, тайп-тайпара бесаш дола аьшк, хьамча гӀирсаш, радиатораш, бетонах е цементах яь хламаш.

Республике, цул совгӀа, хъайоаккхаш а цох гӀирсаш деш а я кӀир, гипса хламаш, арахедаш я этта кирпишк, машина кирпишк, кога тӀа бувхабу гӀирс, барзкъаш, нах чубахара а цабахара а йола гӀишлош, прицепаши, ах прицепаши, кхыдола промышленноста хламаш.

Лоацца аьлча, регионе я тароний, хьадеча хӀаман технически кӀийле, дӀахойодача хана промышленноста таронаш совъяхара.

Из деррига а ГалгӀайчено цаӀ йолча российски паччахьалкхен экономически таро тоаяра деш дар да.

РФ Президента Путина, дукха ха йоадаш хиннача Россе гӀулакхерча викалашца кхетаче йолаш, белгалдир,

йоккха экономически, политически таронаш хилийтар дика дакъа юкъедахъаш хилар.

«Белгал ца дича нийса хургдацар, бизнесо доккха дакъа дӀалоадаш хилар, цу юкъе кьонача предпринимателый ноахало а, Россе XXI бӀаьшера экономика дегӀайоалеш: кердаьннад юртбоахамаш, гӀишлон комплексаши, вай паччахьалкхе хилар чӀоагӀдеш, бӀарчча дегӀаахара боахамаш хьалдеш хилар, цу юкъе промышленни, технологически, финансий оагӀонаш я. Цу тайпара ца хилча, цхьаккха паччахьалкхе а хургъаь, хӀана аьлча цунца дувзаденна да деррига», - аьлар Владимир Владимировича.

Путин белгалдир, укх тӀехъарча шин шера, чоалханерча экономически хьалашка хъежжа доадаш, Россе дегӀайра толамаш доахаш я, лурчагӀа толам бар 4.1%, хӀаьта дӀадахача шера - 4.3%. Цу толамашта чудоагӀаш да доккха дакъа, цу юкъе промышленность, юртбоахам, таьрахьий технологеш, иштта кхыдола хьалаш а долаш.

Иштта Кавказски инвестиций кхетаче-2025 йолаш, вице-премьера Новак Александра аьлар, Кавказе промышленность шозза сихагӀа дегӀайоагӀа мехка гӀолла юкъера йоагӀачул, хӀаьта долахъара инвестицеш укх кхъа шера 75% дукхагӀа хилар. Кьилбаседа Кавказа оагӀон продукт совъялар цу юкъа хилар 40%.

Тахан СКФО мехкашта юкъе ГалгӀайче я, промышленноста декхар дика кхоачашдерех цаӀ санна лоархӀаш. Сатувсаши хургда вай, хьалхале лелаю технологеш, ший долахъара тохкама хьал, материалаш юкъеяхаро мехка экономически таронаш кхы а дикагӀа дегӀайоалаьрга.

Кулг кховдадеш

«Даьхен лорбой» яхача ганзо ший доалахьарчарна гю ду

Гаьгенаькъан Мартина

Украинера тIема опера-ци йолаеннача дийнахьа денз, дукха адам арадаьлар Даьхен гюлакха. Бүхой шоай декхараш токхаш тIема аренашка лел, хIаьта цар цIагIарча наха эшачунга хьожаш, терко лоаттаеш «Даьхен лорбой» яхача моттигерча филиала болхлой ба. Ши шу доал ганз хьакхелла. Цу оагIон хьалхалаттача Оздой Муслимаца кьамаьл деш, кхетаче дIаяхьа лаьрхIар «Сердало» яхача Кепайоазон цIено.

- ТIема операце бIухоща, цар цIагIарча нахаца эггара керттердар фуд?

- Нахаца кьахетаме хилар! Нийсхо лоаттаеш, Iимерза, безаме хилар. Иштта, ма хулла сихагIа гю деш хилар, терко лоаттаяр.

- СВО доакъашхой дезалашта новкъостал лоаттадар мишта дIахьу оам?

- Шин оагIонца латташ ба тха болх. ЦIагIа долхаш, царна эшар фуд тохк оаха. ШоллагIа - наьха дехараш тахкара моттиг. Вахара дешаш кьестаде-рашца шоаш бувзаме боал гю эшараш.

- МалагIа халонаш хул цар вахаре, царна мел эшар Iаламде аьттув хулий шун?

- ХIара сага халонаш тайп-тайпара хул. ДукхагIча даькье ЖКХ оагIонца дувзаде-ле хул дехараш, иштта дарбанчера гю эшаш, Iаьдалгара хьадоагIа ахча ханнахьа хьа-далийтар дехаш, цхьацца хIама дIадоладе новкъостал де, яхаш, ух нах.

- Укх шин шера дикка аьт-тув баьннарех дувцал тхона.

- 3000 совгIа дехар тIаэцаш, тохкаш хилар тхо дIадахача шера. Эггара керттердар - тахан наха гю де аьт-

тув хилар, дикка гю де низ дIакхачар.

- «Турпала никъ» яхача программах фу аргдар Iа?

- Из моттигера проект я, еригача Россее проект - «Турпалхой ха». ТIема операце доакъашхошта болх лаха, деша гю дара тIехьа вIашагIеллай из проект вай мехка.

- Вай кьаман бIухоща юкье дикка яьржа иий из тахан?

- Паччахьалкхен, муниципальни моттигашка балха отта гю деш я проект. Геттара чIоагIа хьаллаьцай ала йиш я из вай мехкахоша. Дукха ха йоацаш, ганза доазон тIа Мехкадаь, Паччахьалкхен администраце болхлоша хоржама болх дIабихьар. Йоккха юкь ялалехь, уж балхаш тIа болаш бIаргагорга сатувс вай.

- ТIема операце доакъашхошта чIоагIа лоархIаме да, шоай оагIув хьаллоацаш, дега

сатем беш дола кьамаьл дар. Цу оагIонца малагIа тайна болх дIахьу оам?

- Минздрово хьахержа психологаш ба царца болх беш. Царца хан-ханнахьа кхетаче-наш дIакхухьаш ба уж. Белгалде деза, эггара йоккхагIа терко, гю тIема аренашка кьонгаш лийгарашта, де до-ацаш байнарий дезалашта эшилга. ТIема операце бIухой шоаш-м сиха меттабоагIа, ва-харера шоай гюлакхаш лела-де болалу, чIоагIарIа хьажа везараш цар цIагIара нах ба: царех дог лазаш, во кхаь хазар кхераш сахьувзаш баьгIа.

- Хьона доккха баркал оал оаха тхоаш тIаэцарах! Хьакхеллача денца даькьалаювц «Даьхен лорбой» яха ганз. Мо-гаш-маьрша долаш, аьттонца, беркатаца шоай болх дIабахьа низ хилба шун, иштта бех-ктокхаме шоай декхараш кхо-ачашдеш дIачакхдалда шо!

Лорий кабинеташка, эша гIирсаш оттадергда

Султиганаькъан Йоакъап

Шахьара прокурора чуден-нача дехарах, Илдарха-ГIалий гIарча берий беша-машкарча, ишколашкарча лорий кабинеташка эшаш бола кхоачам Iалашбеш болх дIахьоргба. Из хоам «Сердалога» бир Iаьдала болхлоша. Наьха унахцIено лораярах болча оагIон болх-лоша белгалдечох, шахьаре 8 ишкол, 6 берий беш я.

ДIабихьача тохкама балхо гучадаьккхар, лорий кабине-ташка эшаш бола кхоачам бо-ацилга. Плантаграфаш, отори-носкопаш, саххетам чура ваь-ннача сага бага фо чутоха эшаш бола гIирс, грелкаш, болчакхаш, иштта дукха кхьдараш доацаш латт гю дара йола кабинеташ. Iаьдало оттаяь бокьо йохаеш да из деррига.

Шахьарерча прокуратурас кхален суде 14 искови дехар чуденнад; дешара моттигаш-та, дешареи Илмани гIулакхех йолча министерствога цига эшаш йолча хIамай кхоачам бе, аьнна, тIадуллаш. Беррига кхо-ачам ца хуле, цу гIулакха бехке барашта 20 000 сом гIод то-харгда.

«ОагIох оагIув теха» яхача гулламе, вай мохк бовзийтар МагIалбикерча «Кьонача эскархоша»

Гаьгенаькъан Мартина

«ОагIох оагIув теха» яхача Подмосковьерча боккхача гулламе, вай мохк дIагойташ хилар МагIалбикерча «Кьона-

ча эскара» доакъашхой. Из хоам «Сердалога» бир берий хьехархоша.

«Кьонача эскархой» оагIон ийс шу дизара йолча кхетаче даьба лаца аьт-

тув хилар шахьарерча № 2 йолча ишкола дешархой. 600 совгIа доакъашхоцо, оагIон новкъосташа, хьехар-хоша 10 тематически секце даьба лаьцар. Програм-манна юкьедихьарех дар

дIадахача бIаьшерен лата-рашца дувзаденнараш, ла-зертаг (тоабанцара тIема-хьокххама ловзар), дронаш-та доал деш дола доазув», - дийцар тха газетага цу кхе-тачен доакъашхоша.

ГалгIайчен Кулгалхочун кхетаче хилар «Про.Блог» гуллама викалашца

Гаьгенаькъан Мартина

ГалгIайчен столице республикан кулгалхочун Келаматанькъан Махьмуд-Иаьлий «Про.Блог» яхача гуллама викалашца вIашагIкхетар хилар, яхаш, дийцар «Сердало» газетата цу моттиге.

«Барт бара кулг яздаьчул тIехьагIа, ГалгIай Республикан Кулгалхо Келаматанькъан Махьмуд-Иаьла, «Машук» деша-ра Центра АНО керттера дирек-

тор Сериков Антон вахар Къил-баседа Кавказа блогерашта вIашагIделлача дешара даькъ тIа.

Келаматанькъан Махьмуд-Иаьлас яхачох, тахан къаьстта лоархIаме да ГалгIайчен хургдар дувцаш хилар, хIана аьлча из ше хьакхелла Ди дездеж я.

«Мишта ергъа кердадараш дикал йолаш, бехктокхаме, лакха говзал йолаш, мишта лелаергъа медиа наха накъайоалаш хургйолаш. Тахан оаш дувцаргда блого даькъ тIара нейросеташца

болх бара хьал. Уж духхьал тахан ювца юкьеяьха темаш хинна Iац, из да вай вIашагIтохара, е вIашагIкъоастадара дола бахьан. ЛоархIаме да из гIирс хьан бебо-аллаш хургба. Тхона ловра вай кагирхоша, цIогIа хьекхарца а доацаш, гIулакхашца масал гойташ хилар. Ше яхар отгаде а ца гIерташ, хьадеш дар маIан долаш хилар», - аьлар мехка Кулгалхочо.

Сериков Антона дийцар хьалхарча программах. Цунна чубоагIаш дукха бацар гIалгIай

блогераш. Керттера дийцар дар республикан блогерий таронаш йовзар. Цар лоархI, из гIа баккхаро йоккхий таронаш лу.

Кхетаче йистейоалаш, вIашагIбелла блогерий юкъяр-ло хиларах, лакха дикал йола юкъярлон болх дIабахьарах баркал аьлар ГалгIай Республикан Кулгалхочо Келаматанькъан Махьмуд-Иаьлас, «Машук» деша-ра Центра АНО керттерча дирек-тора Сериков Антона.

«Шахьарий Къовсам» яхача грант луча яхьашка, котало яьккхар «Сийг» яхача гIалгIай ансамбло

Гаьгенаькъан Мартина

«Шахьарашта юкьера къовсам» яхача II - ча, грант луча халхарий яхьашка котало яьккхар Эбарга-Юртарча «Сийг» яхача берий ансамбло. Из хоам «Сердалога» бир воккхача хьехамчас Имагожанькъан Мухьмада.

ДIабахача бетта 31-ча денгара ахкан хьалхарча бетта 1-ча денга кхоачаш, Железноводске дIайихьар 280 халхар гойташ йола яхьаш. «Берий кхоачаш», International Dance Council (CID) яхача халкьашта юкьерча культуран оагIон гIулакх мехкарча 80 тоабо хьаллаьцар.

Ялх халхарца шоай начIал гойташ хилар цига вай мехкара бераш. Кхьаннех «Сийг» яхача ансамбла 10 балл оттабир, тIехьарчарех - 9 балл. Къаман халхарех Гранпри яьккхай вай бераша, иштта Гранпри Борза сертификат.

Ахчанца гIо дергда тоабанна дегIааха; Москве, Санкт-Петербурге дIаехаргъа из. Белгалде деза, «Сийг» яха ансамбль хIанз пхезлагIа котало йоаккхаш йолга.

«Кастта ший 33 шу дездергдолча республиканна хетаю оаха из котало. ДIахо а дикка толамаш доахаш къахьега лаьрхIа да тхо, массайолча оагIонех 10 балл увтаергйолаш болх бергба оаха», - дийцар Имагожанькъан Мухьмада.

Республикерча вахара ганза болхлой, дегIа могашал эшаенна бераш долча баха хилар

Гаьгенаькъан Мартина

Бераш лорадара Денна хетаяь кхетаче дIайихьар республикерча вахара ганза болхлоша, дегIа могашал эшаенна бераша дешаца моттиге. Из хоам бу «Сердалога» цу

оагIон зарбан болх лелабераша.

«Дукха уйла яь, берашца шоашца дагаваьнна, эца лаьрхIар царна совгIаташ Россеттигерча вахара Ганза хьалха латгача Йовлой Зубейрас. Микро-

фонаши, аудиогIирсаши делар РЦДОНа. Нашидашка, иштта кхьдарашка ладувгIа аьтгуба хIанз берий», - дийцар «Сердало» газетата.

Йовлой Зубейрас белгалдир, уж хIамаш берий начIал гучадаккха дикка накъайоалаш

хургйолга. Берашца Iадика ювцаш, могаш-маьрша долаш, иразе, аьттонца даха даькъа-ладийцар цо уж, цигарча боллошта а доккха баркал аьлар, иштта беркате гIулакх лелада-рах.

ГІалгІайчено бартчІоагІам бир «Машук» яхача дешара Центраца

Абкхенабкыан Марем

ГІалгІай мехка кхетаче хилар республикан кулгалхочун Келаматанакыан Махымуд-Іабый «Машук» дешара Центра АНО керттерча кулгалхочунца Сериков Антонаца. ВіашагІкхетара керттера дакыа дар - моттигерча кагирхошта керда таронаш хыаеллаш болча бартчІоагІама тіехыа кулг яздар.

«Машук» Центр йовзаш я кагирхоша шоашта ховш дар дегІадоаладеш йола майда санна, цига цар таро хургыа шоай доалахыара проекташ маыхалыа.

Белгалду, «Машукаца» бувзам лелабаро, дешара программаш шерагІа йоаржарал совгІа, кхоллама болх дІабахыара а кагирхой дагалаттар кхоачашдара а йола керда моттиг хыакхолларгыа.

КхоннагІца хургдолчох дувцар

«Таырахыашца дувзаденнарий Академе», КИФ-2025 йолаш, хыагойтар Кавказе кхоана де лерхІараш

Курскенабкыан ИбрахІим

Дешара, технологей, хІама хыадара оагІонашка гІолла; Таырахыашца дувзаденнарий Академе дІахыоча балхах дийцар Кавказерча инвестиционни кхетаче. Цига лоархІамеча сессешка дакыа лоацаш бар «САФМАРА» кулгалхо, ме-

ценат вола Гуцаранабкыан Микаил, таырахыашца дувзаденнарых йолча Академе кулгалхо Арцых Дмитрий, иштта академерча дешархоех латта тоаба.

«2036-ча шерага СКФО куц» яхача йоккхача сессе Гуцаранабкыан Микаила белгалдир, тахан Кылба-

седа Кавказе дІадоладеча оагІонаша берригача мехка кхоанара вахар гойташ хургдолга: таханарча замо дІадеххача тайпара дола ИТ-дешар, стартапий акселераци, моттигера ганзаш, иштта кагирхой вахар тоадара тіехыа дІадоладаыраш: «Мехка кхыйолча моттигел дикагІа ший хІама тоадеш болх дІахыош я тахан Кылбаседа Кавказ. Адам дикка дебаш латт, хІама хыадара тіера бола кагирхой ба хыалкхувш, царна эшачунга хыожаш моттигаш я – деррига да. Эггара керттерчунгара, дешаргара, доладеннад тхо. Иштта малхыаылар «Таырахыашца дувзаденнарых йола Академи» - дешара кластер. Доккхий, пайдане хувцаш дердоло моттиг я из. Магасера «Ишкол 21» оаха хыайийллача хана, дехар чуденнараш 15 эзар совгІа сагвар. Хыалхарча дакыах чакхыаылар 2000 саг. Карарча хана, мах бала ца безаш, цига дешараш 400 саг ва. Цыа шуи ах шуи далалехь, йоккхача компанешка говзал шаыре вахар 28 саг, 20 саг балха эттар. Цу юхыгах хыахиннар да вайна тахан гур. Уж программисташ бусаргболаш, царна гонахыа аыттув гойтараш хыакхеллад оаха: акселератор хыалыый, бизнесах йола ганз хыайийллай, Академе шоай болх дикка дІабахыа аыттув луш йола моттиг хыайийлай, «Ишкол 21» кхыча регионашкарча доакыашхошта лаырхІа Smart отель я.

Дешара гІулакхагара дІадоладенна балхача дувзаденнарашка кхаччалца, керда никъ хыабеллаш хыадоагІа тхо. Тахан мехкара лоархІаме хувцаш да уж. Кхыча тайпара уйла еш йола тіехые я тахан ураотташ латтар. ХІама хыакхолларца, беркат даржарца, дика хувцаш кхолларца ювзаенна я цар уйлаш. Вай декхар да, царна новкыарле ца а еш, ханнахыа цар оагІув хыаллацар».

Гуцаранабкыан Микаила белгалдечох, Академи духхыал керда оагІув хинна Іац, дукха лоархІаме хувцаш юкыедоаладердоло моттиг я из. ГІалгІай республикера цун моттиг дикка дІацІоагІыларо ерригача Кылбаседа Кавказа хІама тоадергда. Иштта ший кыамаыла юкые воккхача бизнесмена теркалдир, таырахыашца дувзаденнарий болх боагІаца боараме, тіехдика дІагІоргболаш, лакхача боараме ток эшилга. ИТ-дувзаденнарий гІулакх лакхача толамашца хилийта, керда проекташ хыакхоллара, кагирхой технологешцарча экономикан юкые чуозара токаца дувзаденнараш дика тоаденна хила деза.

«Бизнес-дешар – мехка хІама тоадара бола оагІув» яхача сессе кыамаыл деш, «Таырахыашца дувзаденнарых йолча Академена» кулгал деча Арцых Дмитрие ИТ-говзанчаш, бизнесменаш кийчбара тіехыа віашагІбеллача балхах дий-

Республикан 33 шу дизар дездир Илдарха- ГІалий тіарча бахархоша

Гаыгенабкыан Мартина

Республикан 33 шу дизара хетадаы цІай кийчдаыдар бахархошта шахыарерча мзере болхлоша. Из хоам «Сердалога» бир цу моттига зарбан болх лелабеча МутаІаланабкыан Мадинас.

«Цу доккхача денца бахархой дакыалабувцаш, кыамаыл дир эггара хыалхарча дакыаца мэр волча Дигиганабкыан Ахымада, Горсовета депутаташа, иштта кхыболча хыакимаша.

Илдарха-ГІалий тіарча, иштта кхыча моттигашкарча кхоллама тоабаша концерт кийчдаыдар цу денна хетадаы. Доккха цІай сийрдадоаккхаш яр «Таргам» яха берий халхара ансамбль», - дийцар тха газетага.

Цыайтта сахыат даылча дІаилолаелар из кхетаче.

Наьха ахча диача банка болхлочунна суд йир вай мехка

Курскенаькъан ИбрагИм

Регионерча цхьан банке болх беш хиннача вай мехкарча 25 шу даь-ннача кхалсага гІулакх тохкаш хилар Магаса кхален суд. Цун тІатетт, бокъо йоацача тайпара компютера чугІолла тийшаболх кхостабаь, наьха счѐташ тІара ахча лочкъадар. Из хоам «Сердалога» бир про-куратуран зарбан болх лелабераша.

«2020-ча шера ахкан хьалхарча, шоллагІа бетташка, банка болхло йолаш ший из аьттув хилара тарра, 70 эзар сом ахча лочкъадаьд цо наьха счѐташ тІара. Цул совгІа, компютер чу оттадаьд цо, наха банке хьабаьх-ка, из ахча шоаш тІера йодаькхача санна, хІаьта ахча дайнарашта цох хІама хайнадац. Компю-тер чура хоам хийцаб зу-ламхочо тийшача балхах», - йоах тхого бенача хоам.

Наьха дайнар дІатакха оттаяй из, цІагІа зІаамига бер хилар теркаме лоа-цаш, 2,5 шу ха тегай цунна суд, цІагІа ягІаш такха езаш.

цар. Бизнес-дешара оагІонца эггара лоархІаме, кертте-ра долчарца дувзаденна дар цун къамаьл. «Академе оаха дІахьош бола болх миштаб аьлча, эггара хьалха мотти-ге эшар, дезар фуд тохк оаха, тІаккха хьакхолл программа.

Бауманкаца математиках йола курс а иштта хьакхел-лар, ишколера хьал цо дикка тоадегдолаш, ФРИИца цхьа-на болабаьча «ГІалгІайчера бизнес-акселератор» яхача оагІоно хургбола бизнесме-наш книжкашка гІолла доа-цаш, балхага гІолла йомабу. Дешарцара экономика я оаха хьакхоллар тахан. 35 тоаба я шера акселераци чакхьа-ккхараш, кхы а дукхагІа ба чакхбала безараш хІанзчул тІехьагІа. Берригача мехка эггара толашагІа бола цу оагІонцара болх бовзаш хила беза доакъашхой. «Говзан-ча. Хаб» яха проект хьак-хелла, Москва, Санкт-Петербурге хьехархой хьа-бешаш да тхо болх бе. Сага хьакхеллача хьаькъалцара тохкама болх ба тахан эггара

керттербар. Спикераш хьаба-кара гІулакх массахана аьттув болаш хилац, цудухьа Магаса мультимедийни моттиг хьай-ийллай оаха. Интернете гІолла болх бе аьттув лу цо хьехар-хошта, хІаьта кагирхоша шо-ашта эша говзал йомаю», - бел-галдир Арцюха. «Таьрахьаш-ца дувзаденнарах йола Ака-деми» ишколашта меттел кхеллац, цар болх хьаллоа-цаш, дІахьош, эггара керт-тердараш малхадаха, доаржа-де аьттув луш я из. Бизнес-де-шар яхар - диплом дац, хІама вІашагІдоллаш, йоккара, эцара моттигаш лохаш, инве-сторашца къамаьл деш, йоал дагарьеш оагІув ба из. Из да оаха тахан хьехар».

Из болх пайда беш хилар хьагойт Академерча тоабо кхетачен кагирхой хакато-не дакъа лоацаш хиларо. Ма-гасерча «Ишкол 21» доакъ-ашхоех латгача тоабо ерри-гача Россе оагІонца шоллагІа моттиг яккхар, РУДН тоабан хьалхара моттиг кхоачаш. Из боккха аьттув ба! Москвер-ча вузашка дешаш болча ка-

гирхошца цхьана арабаь-нна, шоаш царгара толам бо-аккхаш, къахьегаш дІабаха кийча болга дІахьекхар вай кагирхоша.

«Кавказ-360» яхача цар проекта юкъе я сайт, мобильни оагІув, иштта туристашта ГІалгІайчен мот-тигаш тахка аьттув луш дараш: гІалай моттигаш хьа-гойтар, кафеш, отелаш, наь-къаш хьалахара говзал, къа-ман Іадаташ довзийтар. Шу хьалха программа, проекташ хьакхолла ховш ца хинна-ча кагирхоша вІашагІбеллаб из беррига боккха, лоархІаме болх.

«Тхона чІоаргІа лоархІам болаш хІама да из! Кагир-хой хІетта дІаболалуш мара бац, цар хьалхара хакатон я из. Цар дІагойтар, «Ишкол 21» яхача оагІон низ боккха болга, эггара керттердар - шоаш къахьега, кердача наь-къашка доккхийдараш доар-жаде кийча болга. Тхо май-дилгаш яха гІерташ дац, оаха кийчбу нийса уйла е, хІама хьаде ховш бола, юха ца бо-алаш, ккыбарашца къовса-

бенна шоаш толашагІа болга дІагойта хьаькъал дола ка-гирхой. Кавказера таханара кагирхой ба уж!» - тІатехар Арцюх Дмитре. Кавказерча инвестией кхетаче «Таьра-хьашца дувзаденнарах йолча Академе» керттердараш гой-тар: хІама хьакхоллар, нийса дІадахьар, цу гІулакха нах тІаозар. Карарча ханацара хьал йоккхача шахьарашка санна деце а, тахан Къилба-седа Кавказе хьаделлаш дола наькъаш кхоана берригача мехка боккха аьттув, пайда луш хила тарлу.

Чокхеш дохкаш я со, яхаш, нах Іехабьчо гІод токхаргда

Султиганаькъан Йоакъап

Нах Іехабеш, тийшаболх боаржабеш яхача мех-кахочун гІулакх тохкаш ба Магаса кхален суде. Из хоам «Сердалога» бир Іаьдала болхлоша.

«ДІабихьача тохкамах гу-чадаьннад, из саг 2022-ча шерарча бІаьстан хьалхарча бетта интернете гІолла чок-хеш да шийга дохкаш, яхаш, хоам увттабеш, нах Іехабеш хиннилга», - йоах тхого бена-ча хоам.

Чокхеш дохкаш я со, яхаш, Сочи яха кхалсаг Іехаяь, цун-гара 154 000 сом ахча хьаь-чад цун карта тІа, хІаьта маьре йодаш тІаювха еза коч, бут ба-лале хьатийга, Іойохийтаргья яьнна Іехаяь цо из.

Ишттача наькъаца ший тийшаболх дІахьош, Нов-городе яхача кхалсагара 2024-ча шера 22 000 сом даьккхад цо. Ахча каракхь-чача, царцара бувзам хоада-баь, тийшача балхаца даьккха рузкъа паргІатта дуаш яьхай зуламхо.

Судо оттадаьчох, цу наьха дайнар дІатакха дезаш я из, цул совгІа, 60 000 сом гІод токхаргда цо.

Меза бешка чу даьтта Iаг санна...

Къаман дикагIа долча иллей гулламах

Гарчакханаькъан Сали

Дукха ха яр, вай республике арадаккха къаман дикагIа долча иллей книжка кийчдеш да яхаш дувца. Цу тIа болх беш хиннар дар ГIалгIай Республикан халкъа кхоллама цIа, культуран министерствос хьалхале а лелаш. Книжка арадаьнна, вай къаман паччахьалкхе хьакхелла 100 шу дызарга.

Хетаргахьа, цудухьа тилла хила мег цох «100 дикагIа дола ГIалгIай илли (халкъа ашарий тайп-тайпара шераш)» яха цIи. Дукха хIама чулоацаш, из санна бола гуллам духьашха арабаьнна моттиг хилар цох. Доккха книжка да из, хIаьта а цо чулаьцадац деррига дикагIа мел дола къаман иллеш.

Бувцаш бола боккха болх хьабеллаш да ГIалгIай Республикан культуран министра Лаьнанаькъан Залинас из дешаца нахага даь кхайкарал. Цун юкьера цхьа дакъилг дешаргда вай, культуранна кулгал деча сага фу дувц хьажар духьа: «...Книжканна юкьедаха 100 илли ГIалгIай къаман исторе, культуран, вахара оагIонаш йовзийташ дола лирически, патриотически, ага иллеш, иштта дог айдеш йола халкъа ашараш я. Цудухьа хIаранена короргда цу тIара ше лехаш дар – къаман ашарий кхоллам бовза ловча кьоначарна а, дIадаха шераш дIайхача дешашца дагаухача кьонаш а...»

Цун дешахьалхе язъяьр ва ГIалгIай Республикан культуран гIорваьнна болхло Йовлой Илез. ДукхагIа бола книжка тIара болх баьр из ва аьнна хет сона. Массехк даь-

къа дийкъа да книжка. Юхьанца цо вайна бовзийт композиторий, иллиалархой говзал йолаш хинна а хIанз бола а нах. Царна юкье вай деша таро я Хамхой Ахьмадах, Цисканаькъан Идрисах, Йовлой Раяйх (Клавдияйх), Дзейтанаькъан Тимурах, Малсаганаькъан Евайх, Шадажанаькъан Фаризайх, Малсаганаькъан Заремайх, Султиганаькъан Лемкайх дола йоазош. ДIадахача бIаьшере денз, вай ашарий культура дийнъе гIерташ, цунна лоархIамера моттигаш йиц ца еш, лораш, вай заманга кхачийта гIерташ кьахьийга нах ба уж. Цар оазаш екаш яр СССР оалача боккхача мехка арайийннача пластинкаш тIара, радио а телевидене а передача. Вайна массарна ховш да, тахан а ГIалгIашта юкье РСФСР гIорваьнна иллиалархо яха цIи енна цхьа саг (Хамхой Ахьмад) мара воацилга. ХIаьта а вай иллиалархой дика бац яхилга дац из, царна юкье хиннаб, ба доккха начIал долаш, ашарий дунен дикагIа бола видалаш. Царна а шоай къаьстта моттиг енна дувцача книжка тIа. Ашархой а иллиалархой а даькъ тIара вайна бовз Инаркъанаькъан Мадина, Охценаькъан Хадижат, Янданаькъан Тамара, Ужакханаькъан Мухьмад, Шишхананаькъан Люба (П. Чайковске цIерагIча Москверча консерваторе профессор хиннай из), Инаркъанаькъан Тамара, арфа локха Колой Аьсет, Оздой Iамархан, Хамхой Борис, Имагожанаькъан Осман, Тиймарзанаькъан Бембулат. Царех хIаране йоккха моттиг дIалоац наха юкье ашарий культура йоржяьча даькъе, вай къаман йоккха говзал йола нах

болга дIахайташ, шоай балхатIа доккхий толамаш доахаш, баьхаб уж нах. Царех цхьабараша из никъ дIахо а дIахьош ба.

Книжко вайна довзийт дикагIа дола иллеш. Царна юкье да халкъа а авторий а кхолламаш. Иллей оагIонаш хьаелл «Лаьтта-Нана» яхача са дешаех даьккхача илле. Из илли Боканаькъан Ахьмада «Беке кьонгаш» яхача романах оттаяьча «Ций кхайк» яхача пьесанна яздаьдар. Цу дешашта мукъам лехар вар вайна массанена везаш хинна театра а кинон а артист Новрбенаькъан Руслан. Из дийкадар театра сцена тIа, Зангенаькъан Русланеи актёрий тоабои дIаоалаш; Новрбенаькъан Руслана дIаоалаш исбахьален фильманна юкье; Заьзганаькъан Мурад президент хоржача хана, цу иллеца дIайолалора ГIалгIай телевидене гIолла Мурада карагIаьннараш дувца реклама; из илли М. Турецке хора дIаоалаш дийкадар Москверча Кремлёвски зале, кхьйолча моттигашка. Цу иллена чIоарIа раьза хиннавар халкъа йоазонхо Боканаькъан Ахьмад.

Цул совгIа книжка тIара деша йиш я къаман юкье шерра довзаш дола Осменаькъан Хь. «Даьймохк дагаухар сона», Пхьилекьонгий Махьмад-СаIида «ГIалаш латт са ТIаргаме», Вешкаранаькъан Мухьмада «ГIалгIай назам», кхьдараш.

Йоккха моттиг дIалоац книжка тIа лирически иллеша, укхаз а юха а деша таро я Хамхой А. «Йола сога» («Лорса Лида»), Осменаькъан Хь. «Лийг», Чакхенаькъан СаIида «Гуйре я ма ала», халкъа иллеш «ДогIа дийлхарий хьона?», «Ца

воарIаш ма Iелахь». Бегашта даьха, дог айду иллеш а дицденнадац книжка отгадаьрашта. Царех да «Андаркье Iаьла» (дешаш Чакхенаькъан К.), «Ши сесаг йола саг» (Цисканаькъан И.), царех тарра кхьдараш.

Книжка тIара бовза йиш я дукхагIа иллешца болх беш хинна байтанчаш: Гаьгенаькъан Гирихан, Пхьилекьонгий Махьмад-СаIид, Сосаркъанаькъан Аьсет, Султиганаькъан Лемка, кхьбараш.

Къаьстта дика хет хIара илле ноташ цу тIа кепатеха. Цо таро хулийт моллагIча илле мукъам цу сахьате дIаала, дIалакха.

Барчча хьаййцача боккха чулоацам болаш а хозача сурташца кийчаь а да книжка. ХIаьта а, оалаш ма хиллара, меза бешка чу даьтта Iаг санна, из бIехдеш йола моттиг нийсьялийтай укхаз а культуран министерствос, халкъа кхоллама цIено, книжка тIа болх баьча

белггаларча наха. ГIалгIай меттала дIаязъяь иллей тексташ юкье гIалаташ долаш я. Массехк масал доладергда аз. Йиша (сестра) язде дезача, йиш (мелодия) яздаь; воша язде дезача, вош яздаь; хилча язде дезача, - хилча; массанех язде дезача, - массанегIа; аз язде дезача, ас яздеш моттигаш нийсьеннай. Цу тайпара гIалаташ кхы а дукха да книжка тIа. Цо кIеззига вас ю из дешаца сага. Ма тамаш я культуран министерстве, халкъа кхоллама цIагIа цаI хинна а ший къаман мотт ховш вола саг цахилар! Вай къаман лазар а эсала моттиг а я из. Шоашта ца хойя, кхыча сагага дешийта, гIалаташ хьатоадайт дезар. БIаь шера цкъа мара ара ца боала цу тайпара болх, иштта бе-башка ца хеташ, бита мегаргбац, нагахьа санна къамах дог лазаш вай дале. Дог лазаш дече, тIаккха хац сона...

МагIалбикера СВО ветеранаша новкъостал дийхар шахьара прокурорагара

Гаьгенаькъан Мартина

МагIалбикерча лаьрххIаца тIема операце ветеранаша новкъостал дийхар шахьара прокурорагара Бахарчиев Мурадагара, шоаш цо тIаййцача хана, яхаш, дийцар «Сердало» газетага «Даьхен лорбой» ганза ГIалгIай филиале.

«БIухой а иштта цар дезал а вахара новкъостал эшаш бар, бокьонах шоашта доагIаш

дола лаьтта хьадалара тIехьа. МагIалбик-Шахьара прокурора Бахарчиев Мурада, ший гIончаца Келиганаькъан Заирайца, дика ладийгIар цар хаттарга, цул тIехьагIа из дехар йоазонца дIачIоагIдир», - йоах хоамо.

Цар хаттарий кIийлен тIа, бокьонаш лораераша боагIаш бола болх дIахьоргба. Бахарчиев М. белгалдир, ше царна новкъостал де кийча хилар.

Герзи наркотикаши лелаяь Галашкара вахархо суде кхаьчав

Курскенаькъан ИбрахИм

Ший цIагIа герзи, герза-цара гIирсаши, наркоти-каши йоадаяьча Галаш-карча 45 шу даьннача вахархочун гIулакх тох-каш хилар Шолжа кхален прокуратуран болхлой.

Тохкама болхлоша бел-галдечох, ший цIагIа Ма-карова оала тепчеи, 11 по-атрони, 26 грамм хиллал йола марихуана яха наркоти-ки уллаьий цо.

2025-ча шерарча бIаьстен шоллагIча бетта чухьажа бахача МВД болх-лоша гучаяьхай уж еррига хIамаш. Шолжа кхален суда-га дIачуденна, цо дIахо тох-каш латт из гIулакх.

ГIалгIай мехка хьаелларгья, «ЦIай-Лоам» яха толашагIа йола отель

Аькхенаькъан Марем

ГIалгIайчен 2000 метр лак-хача моттиге 2026 шера хьа-елларгья; керда, толашагIа йола «ЦIай-Лоам» яха отель. Из хьаелларо мехка туристи-

чески оагIув дегIайоалаяра дикка дакъа дIалоацаргда, яхаш, дийцар ГIалгIай Респу-бликан Кулгалхочун, Пачча-хьалкхен зарбан болх лела-бераша.

ТIехьа тIайоагIача тIехьенга кхайкарал деш йола поатрон дIаеллар мехка кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас, Татрий мехка кулгал-хочо Минниханов Рустама, Овшанаькъан Руслана цхьана.

Миннихановс аьлар, ре-спубликан лоархIаме йола из гIишло хьаеллача ше воагIаргва. Укхаза туристиче-ски наькъа такилгаш да, кхачан моттигаш, инженерни оагIув я.

«ЦIай-Лоам» республикан жовхьар хургда, цо тIаозаргба туристаш ший хозалца, иштта хьакхолларгья бахархош-та 100 балха моттиг», - аьлар Мехкадас.

Йолаш йолча таронаш тIа тIакхетаргда дIа-юха лелара дола наькъаш, цу юкъе феца-ра, иштта цIермашинийдараш. Цул совгIа, ЖIайрахьа кхале хьакхолларгья зIамига цIалгаш дагIа 20 моттиг. Цо таро лургья туристаш дукхагIа хилийта, республикан бюджет тоае.

Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас баркал аьлар Пхьар-чанаькъан Iалаудина, цо тIатехар, из моттиг респу-бликан дукхача наха а иштта хьа-шашта а езаеннарех хилар.

Бюджета доккха кьоал дарах, йоал яккхара балха тIара инспектор лаьцав

Йовлой Ясмина

Россе тохкама комите-то, тохкама урхаллено, ГIалгIайче гIолла йолча УФСБ болхошца цхьана, цхьаькха мехка йоал як-кхара балха инспектор лаьцав, цо ший болх нийса целелабарах дегабуам беш, из саг бахьан долаш 130 миллион сом совгIа зе хиларах паччахьалкхенна.

Хьалха уголовни гIулакх хьадийлладар йоал яккхара балха даькъ тIарча шин ин-спектора духьала, цар 2020 шергара 2022 шерга кхач-чалца, «Йоал» яхача автома-тизированны система чу, ка-меральни тIахьожаме болх дIабихьа хиларах, цига кхоа-чамбоацараш нийсденна ца-хиларах дола юридически цхьацца болча нахах дола хо-амаш харцахьа яздаьд. Тох-камхошта гучадаьккхар, из хоам нийса боацилга царна ховш хинилга. Из бахьан долаш федеральни бюджета лоархIаме зе хилар.

Хьалаьцар, хоамо яхачох, республикан йоала гIулакха камеральни тIахьожаме отде-ла кулгалхочун заместитель хиннав. Магас кхален судо из лаьца чувеллар, 2025 шера кIимарса бетта 29 денга кхач-чалца. Укх деношка из бехке веш хилар хьакхайкадергда.

Тохкама болх дIахо дIахьош ба, лоткъам эцара долча Iаьдала болхлоша лаьрхIад бехке мел бараш бехктокха-ме оза, яхаш, белгалдир кхале гIолла йолча СКР СУ.

ГIалгIайчено аргIанара гуманитарни мухь бахьийтар Токмакски кхаленна

Аькхенаькъан Марем

ГIалгIайчено терко йоацаш йитац Запорожски областа Токмакски кхале, дIахо а эшачунца новкъо-стал деш.

Иштта, мехка кулгалхоша керда гуманитарни новкъостал дир, гIишлон материалаш, гIирсаш, лаьрххIа дола дувхар дохьийташ. Мухь гулбеш, теркалдир моттигер-

ча бахархошта дукхагIа эшаш дар, гIишлон балхаш дIадахьара, вахар-ца ювзаенна моттигаш тоаяра.

«Цига болх беш болча вай гов-занчаша шоашта могоар ду цун гIишлош, вахара хьалаш меттаот-таде гIерташ.

Дика новкъостал ду моттигерча бахархошта шоай массазара ваха-ра хьалаш царга юахакхийтара», - аьлар ГIалгIайчен кулгалхочо Ке-ламатанаькъан Махьмуд-Iаьлас.

Илдарха-Галий Тарча накъашка, 19 кхоачамбоацар нийсделар полице болхлошта

Гаьгенакъан Мартина

Накъашкара хьал лораде арабаьннача МВД болхлоша 19 кхоачамбоацар зийра Илдарха-Галий Тарча моттигашка. Из хоам «Сердалога» бир республикерча МВД накъашкарча хьалах болча оагIon болхлоша.

«МВД кулгал деча Коробкин Михаила тIабилла дIахьош бар из лоархIаме болх. 19 гIалата юкьера ийс моттиг РФ КоАП 3.1-ча дакъа 12.5 статья (корашта плёнка тохар) бех-токхаме озаш я. Кораш тIара плёнка Iояккха отта-вир Iаьдала болхлоша 16 саг, хIаьта ийс сага кораш баьддерзадеш теа кIур дIабаккха аьнна каьхаташ дIаделар. Цхьа машин гIод тохача моттиге дIаийгар, цун да Iаьдало Iочувигар», - йоах тхога бенача хоамо.

Наьха дехарашца бу болх тоалуш боагIа

Аькхенакъан Марем

ГIалгIай мехкара доал дара Центр дегIайоагIаш хиларах, лакхлуш доагIа бахархой дехарашка хьажарца дувзаденна хьал а. Цул совгIа, доал деча дакъ тIара таронаш лораяра бола болх дика вIашагIбелла хиларах, наьха хаттараш а кIезигагIа хулаш доагIа, яхаш, дувц ГIалгIай Республикан Кулгалхочун, Пачахьалкхен зарбан болх лелабераша.

Наха гIулакх деча балха дакъ тIара хьал лакхлуш хилара керттера бахьан да; ЦУРо, моттигерча администрацеа цхьана, шоай болх дика дIахьош хилар. ГIалгIайчен Кулгалхочо Келаматанакъан Махьмуд-Iаьлас белгалдир, лаьрхIа дола толамаш дахар, болх дIахо дегIабоалабар лоархIаме хилар.

Белгалду, бахархошта лоархIамегIа долча хаттарех да ЖКХаца, энергетикаца, накъашца дувзаденнараш.

«Урхаллен центро хIанз шийна могаш дола кьахьег, нахацара бувзам чIоагIбеш, цар хаттараш доагIаца говзанчашка кхачийтара, уж сихагIа кхоачашдергдолаш», - аьлар Мехкадас. Цо иштта тIатехар, Iаьдалца кьамаьл дара болх атта хила беза, кьаьстта ЖКХ дешаш, наькьашца дувзаденна хаттараш дувцача хана.

ГIалгIай мехка кийчо еш ба, Ид аль-Адха оалача цIайга

Аькхенакъан Марем

ГIалгIайче кийчо еш ба бусалба наьха керттерча Ид аль-Адха (ГIурба) яхача цIайга. Цунга кийчо яр кхоана денз дIадоладу сагIаш дарца, цига 4 эзар совгIа устагIа

дIабекъаргба таро йоацарашта.

СагIийна луш дола жа ГIалгIайчен бахархошта денна Iергдац, цу юкьебоагIаш ба Къилбаседа ХIирийчен Пригородни кхале бахаш бола

нах а. СагIийна жа дала лаьрхIад дукха дезал барашта, заIапхошта, бошта, иштта лаьрхIаца операце доакъашхой дезалашта, шоай тIема декхар кхоачашдеш бейнарий дезалашта.

«Из болх вIашагIбеллараша

белгалду, болам дIахьош хилара маIан, гIурба де таро йоацарашта новкьоьстал дар да», - аьлар республикан Iаьдала викалаша.

Дала аьттув боаккхалба вай дикача хIаман тIехьа. Амин!

«Къилбаседа Кавказа россеташа» 2025 шера ГIалгIай мехка ВОЛС оттаяр чIоагIдир

Иалой Муса

«Къилбаседа Кавказа россеташа 2025 шера ГIалгIайчен 3 400 тока бIоагIа тIа ВОЛС дIахотта соцадир.

«Россетий «Ингушэнерго» филиала говзанчаша, республикан бувзама оператораша цхьана дIахьу тIахьожаме болх, чIоагIдаь хьал а доацаш волоконно-оптически бувзам (ВОЛС) электрокомпане моттигашка оттабар миштад хьожаш.

Иштта, 2025 шу дIадоладелча денз, балха тоабо гучадаьккхар бокьонах доацаш 4 233 энергомоттигий бIоагIаш тIа оптоволоконни саьргаш дIатайса хилар. Кхоачамбоацараш белгалдир Наьсарен-Шахьаре, Наьсарен кхале.

ТIехьара тIа барт бир 3 397 бIоагIа тIара шоаш дIахетта бувзама гIирс дIабаккхара тIехьа, 836 моттиге кхы а из болх бе безаш ба.

Бокьонах доацаш ВОЛС тока бIоагIах дIахоттаро кхераме ду мехка энергосистеман хьал. Кхыдола гIирсаи

латташ хиларо планах дола тоадара балхаш дIадахьа таро луц, цо энергомоттигашка техникаца дувзаденна кхоачамбоацараш юкье-доах, цунца цхьана наха ток дIакхоачаш хилац. Из доацаш а, болхлой-говзанчаш

йоагIаш йола квалификация йолаш ца хилча, энергомоттигашка кхерамзлен техника ца хилча, тока кIалха болх беш хилар унзара да.

Белгалду, таханарча денга кхоачаш, ГIалгIайчен телекоммуникационни компа-

нешца ийс чIоагIо яьй, 16,6 эзар тока бIоагIа тIа (ЛЭП) ВОЛС оттае.

Бокьонах ца доагIаш, бувзама сеташа тока бIоагIах дIахотташ хилара моттигаш гучайоахаш бола болх дIахо а дIахьоргба.

ГалгӀайчен профсоюзий кулгалхо Оздой Хади Сочерча семинара доакъашхо я

Гаьгенакьан Марина

«ГалгӀай Республикан вӀашагӀтехача профсоюзий» кулгалхо Оздой Хади дакъа лоацаш хилар, Сочи яхача шахьаре дӀахьош хиннача Еригроссийски семинар-гуллама,

яхаш, дийцар «Сердало» газетага моттигерча профсоюзаша.

Керттера декхар дар, вай мехкарча профсоюзий болама болх чӀоагӀбар. Диъ дийнахьа из болх дӀахьош, 100 викало

шоай балха говзал дӀа-хьа ийкьар, тахан шоай балха дакъ тӀа нийслуча халонех дийцар. Гуллама доакъашхоша хьоахадир шоай балха юкъе сага кхелла интеллект яккхарах, пайдана йола оагӀонаш дӀа-хьа ийцар, ФНПР чуйоагӀача компаний

болх тоабарах дийцар.

Кхетаченах дувцаш, Оздой Хаде белгалдир, профсоюзий болх вӀашагӀболлара йола оагӀонаш ювцаро, говзанч-хьехамаш дӀадахьаро моттигашкарча профсоюзий балха дикка пайда бахьаш хиларах.

«Россе паччахьалкхен кӀийле» яха лекци дӀайихьар Магасе

Гаьгенакьан Марина

«Про.Блог» кхетаченна чудагӀаш, ГалгӀайчен таьрахьашца дегӀаахара Академе дакъ тӀа «Россе паччахьалкхен кӀийле» яха лекци дӀайихьар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага цу моттиге.

«Политолога Карпова Виктор ший кьамаьл хетадир дукха хӀама царех тийша долча кӀоаргача хьалашта. Гулбеннараша кьоастандир сага хьисап, цун тайп-тайпара уйлаш хилар. Кьаьстта терко тӀаахийтар юкьарлонна хьашташта», - аьлар хоамо.

ЛадувгӀарий терко тӀаозаш дар саг, дезал, юкьарло, паччахьалкхе. Царца цхьана да мах бараш а, царех да хьакхоллар, дегӀадар, безам, тешам хилар, барт а шоайла бувзам лелабеш а хилар; низ, бехктокхам хилар.

32 тонн доагор ийца йода «КамАЗ» дӀалаьцай мехка

Гаьгенакьан Марина

32 тонн доагор ийца, цунца хила деза кьахаташ доацаш, йода машин дӀалаьцар Ӏаьдала болхлоша Шолжа кхале. Из хоам «Сердалога» бир МВД болхлоша.

Федеральни наькъа (ФАД) «Кавказ» 594 километра тӀа уллача «Волга-20» яхача ГИБДД poste кхераме мухь ийца йода «КамАЗ» соцайир вай мехкарча МВД ГИБДД болхлоша.

Гучадаьлар, машин лоаллаш вагӀачунга доагор дӀа-хьа дахьа бокьо луш дола кьахат доацилга, хӀаьта из РФ КоАП 1-ча, 2-ча доакьой 12.3 статья бехктокхаме озаш гӀалат да (каьхаташ доацаш машин лоаллаш хилар).

Доагарах йизза йола машин Ӏаьдала кара я, из гӀулахк дӀахо тохкаш ба МВД болхлой.

ГалгӀай гӀалашта хетаяь Ӏилман балхацара кхетаче дӀайихьар ИнгГУ

Гаьгенакьан Марина

ГалгӀай кьаман гӀалашта хетаяь Ӏилман балхацара кхетаче дӀайихьар паччахьалкхен университет. Из хоам «Сердалога» бир цу моттигера.

«Исторически факультете бийха хилар исторе, архитектура, этнографе оагӀонашца кьахьегараш. Кулгуран оагӀонца лоархӀаьме моттиг дӀалоацаш йолча гӀалаех лаьца докладаш йийшар студенташа. ГӀалай вахарца дувзаден-

на студенташа дийцар тохкама балхаш дӀахьош наькадаргда мехка», - йоах тхога бенача хоамо. Крупнов Е. цӀерах йолча Археологически цхьанкхетара кулгал деча Гаданаькьан Умалата белгалдир, ГалгӀай кьаман кулгуран оагӀонца из кхетаче лоархӀаьме йолга.

ГалгӀай гӀалай Ди дездар мехкадас Келаматанаькьан Махьмуд-Ӏаьлас чӀоагӀдир 2021-ча шера. Цу денна хетадар дар университетера вӀашагӀкхетар а.

«Наькъахо»
яха хьаькъале
ловзар
дIадихьар
МагIалбике

Гаьгенаькъан Мартина

Тема сийлен шахъаре дIадихьар «Наькъахо» яха квест-ловзар, из хетадаь дар Халкъашта юкьера берий ди хилара, яхаш, дийцар «Сердало» газетага «Бералла наькъаш» яхача Ерри-гроссийски проекта зарбан болх лелабераша.

МагIалбика кхален «Россе аьрзей», «Къонача эскархой», «Хьалхарчар болама» хьинар долча нахах вIашагIьеллача ялх тоабо гойтар шоай хьаькъала таронаш, хьисап долаш, халонашта духьальотталуш хилар. Царна хьалхашка латтар хко декхар: ма хулла дукхагIа сакхетам хила беза хаттараш кхоачашдар, тайп-тайпара сурташ вIашагIдохкар, парке дIалочкъадаь латта бералла белгало оала фецара кемилг хьалахар», - аьлар хоамо.

«Таханара яхьаш тха дешархошта массазара Iадат да. Наькъахо лахара тIехьа дIахьоча кхетам балам ра балха тIа йцлургIоаца моттиг юс берий дегашка. Баркал массанена дика дакъа лацарах», - аьлар «Бералла наькъаш» яхача проекта болх лелабеча Кхортой Таисияс.

ОБЪЯВЛЕНИЯ

В соответствии с Законом Российской Федерации от 26 июня 1992 года № 3132-1 «О статусе судей в Российской Федерации» Квалификационная коллегия судей Республики Ингушетия объявляет об открытии вакантных должностей мирового судьи судебного участка № 15 Республики Ингушетия и судьи Сунженского районного суда Республики Ингушетия.

Заявления и документы, перечисленные в пункте 6 статьи 5 вышеуказанного закона Квалификационной коллегией судей Республики Ингушетия принимаются с «5» июня 2025 г. до 18:00 ч. «25» июня 2025 г. Обращаться по адресу: г. Магас, ул. К. Кулиева, д. 6, Управление Судебного департамента в Республике Ингушетия к секретарю Квалификационной коллегии судей Республики Ингушетия.

Утерянный аттестат №00604000005098, выданный СОШ №14 с. п. Альтиево в 2024 г. на имя Салимова Мурада Валеховича, считать недействительным.

Утерянный аттестат серии Б №9166972, выданный СОШ с. п. Гази-Юрт в 2004 г. на имя Гайтукиева Хусена Алиевича, считать недействительным.

Йоккхача Ачалкхе 420 моттиг йола керда ишкол хьаелларгья

Аькхенаькъан Марем

Йоккхача Ачалкхе, керда дешара шу дIадолалуш, хьаелларгья таханарча заман ишкол, из лаьрхIа я 420 дешархочунна. Иштта лоархIаме да цу ишкола тIабодаш километр бола никъ буллаш хилар, цо таро лургья атта берашта деша аха, яхаш, дийцар ГIалгIай республикан Кулгалхочун, Паччахьалкхен зарбан болх лелабераша.

«Дешар» яха къаман проект хиларах, хьалгьеш я керда ишколаш, деша даха ха йоа-

цача берий урхалленаш. Тха декхар да дешархошта, хьехархошта, даьшта-ноаношта кхерамзлен Iалашо йола наькъаш хилийтар», - аьлар ГIалгIайчен Кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас.

Цул совгIа, Мехкадас доал деча даькъ тIарча Iаьдала декхар тIадиллар, массайолча кердача дешара, лорий, культуран, спортивни моттигашта тIадолхаш дика наькъаш хилийта, аьнна. Из лаьрхIа да республикан бахархой вахара хьалаш тоадара.

Наьсарен цхьаьккха урам тIа асфальта никъ биллар

Гаьгенаькъан Мартина

Укх деношка, Наьсарен-Шахъара Iаьдало Мужахой урам тIа асфальт биллар, цу юхе массехк вахара лоархIаме

моттиг я, яхаш, дийцар «Сердало» газетага цигарча администраце.

«ХIанз шахъара бахархой таро я 900 метр бIаьха, 6 метр

шера, 7 сантиметр сома болча асфальта тIарIолла лела. Мужахой урам тIа Аьлтий-Юрти Центральни административни кури вIашагIкхеташ хилар дIа а лоархIаш, уж кердадараш юкъ-

едахаро кхы а дукхагIа вахара хьалаш тоаду», - аьлар хоамо.

Белгалду, никъ биллара балхаш дIадоладаьд бахархоша мэрага Оздой Русланага даьча дукхача дехарех.

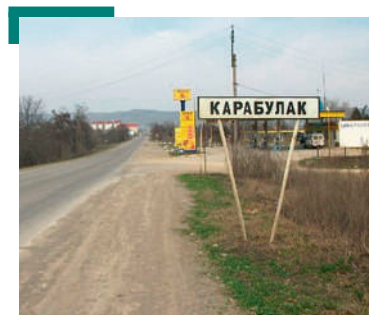
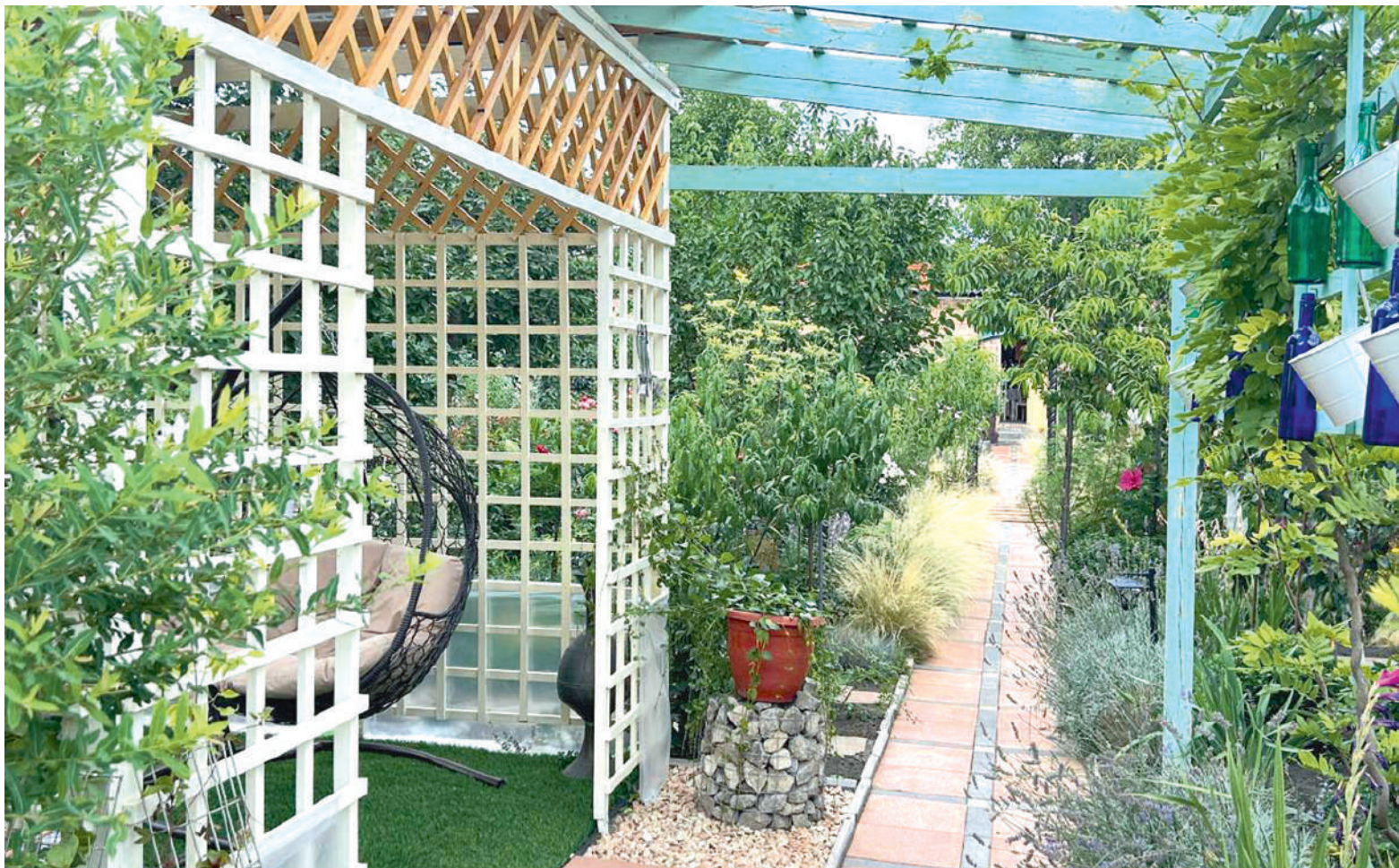
Служебные удостоверения, выданные Администрацией Главы и Правительства Республики Ингушетия следующим должностным лицам (далее по списку), считать недействительными.

Список указанных должностных лиц прилагается.

Список недействительных служебных удостоверений, выданных сотрудникам Администрации Главы и Правительства Республики Ингушетия, руководителям, заместителям руководителей органов исполнительной власти Республики Ингушетия и иным должностным лицам Республики Ингушетия

Ф.И.О на дату выдачи удостоверения	Номер служебного удостоверения	Дата выдачи служебного удостоверения
Фаттахов Тимур Наильевич	2	20.06.2024
Дорджиев Бадма Александрович	30-п	27.10.2022
Тумгоева Эсет Юсуповна	52-п	18.10.2022
Бокова Эсет Ибрагимовна	17-п	08.06.2020
Бокова Эсет Ибрагимовна	5	18.08.2022

Хаматханов Мурат Даутгиреевич	4	29.07.2021
Пошев Заурбек Умар-Бекович	64-п	17.05.2022
Гайтукиев Тимур Исаевич	71-п	03.10.2023
Дзауров Алисхан Иссаевич	72-п	03.10.2023
Барахоева Шарифа Башировна	83-п	09.11.2023
Плиева Лейла Магомед-Рашидовна	154	22.11.2021
Зязиков Башир Макшарипович	209	18.07.2024
Хамхоева Мадина Мустафаевна	41	25.02.2025
Марзиев Ибрагим Висингириевич	53	15.08.2024
Чакхиев Рустам Султанович	204	04.10.2023
Оздоев Джамбулат Эдалгиреевич	21	23.07.2021
Евлоев Магомед Хасанович	90	06.06.2023
Газдиев Магомед Алаудинович	141	15.03.2021
Мархиева Тамара Тагировна	203	03.09.2020
Котиева Лейла Мустапаевна	34	19.11.2024
Муцольгова Роза Мухажаровна	107	15.01.2020

**Вахара
оаглонцарча
программан
юкьера, 30 млн
ахча диача
зуламхошта
духьала гѳулакх
хьадийллад
Іаьдало**

Курсенаькъан ИбрахІим

**«РФ бахархошта лерттІа
фусамаш лоаттаярах,
коммунальни оаглонцара
болх тоабарах» йола про-
грамма йоаржаеш; 30
миллион гаргга ахча ди-
арашта духьала гѳулакх
хьадийллад Илдарха-
Галий тІарча прокура-
туран болхлоша. Из хоам
«Сердало» газетага бир
цигарча зарбан болх ле-
лабераша.**

«ДІабихьача тохкама
балхо гучадаькххар, 2024-
ча шера ахкан хьалхар-
ча бетта лоалахарча мехка
яхархо, Нохчий мехка
тІом латтача хана, 15 сагах
латтача ший дезала цІа
дехад аьнна нийса доаца
каьхаташ ГалгІайчен мини-
стерстве чуденнилга.

ХІаьта дезал Илдарха-
Галий тІа бахаш ба, аьнна,
дІаязбаь хиннаб, вІалла цига
бахаш хиннабоацшехь,
цунга хьежжа, цу програм-
ман юкье дакъа лаца боьбо
йолаш хиннабац уж», - йоах
тхога бенача хоамо.

30 миллион сомах лат-
таш дола сертификат хьа-
ийца, цох харцача наькъаца
бартчІоагІо оттаеш, ГалгІай
мехкара ши цІа ийцад цо.

Бакьда, цІенош шоаш
хиннарий доалахьа дисад,
ахча счѳта тІара Іодаьккха
дІадихьад. Массехк сагах
латтача тоабо, хьалххе тий-
шаболх вІашагІбелла, док-
кхача ахчанца лочкьор дарах
бехктотхаме озаргба цу зу-
лама бехкебараш.

Цул совгІа, шахьаре уж
15 саг вахаш ва, аьнна, хар-
цахьарча тайпара каьхаташ
оттадарах а бехктотхаме
озаргья ахча диар. Прокура-
туран болхлоша тІахьожам
беш, дІахьош латт из гѳулакх.

ГІалгІайче пхезлагІа дІахьу дикагІа болча доалахьарча боахама яхь

Аькхенаькъан Марем

ГІалгІай мехка аьтинга
бетта 13-ча дийнахьа денз,
дІайолалу дикагІа болча
доалахьарча боахама яхь,
из бахархошта Іадат хинна
дІаэттай. ХІара шу масса-
за доал яхьашка бала безам

бараш совбоалаш боагІа:
нагахьа санна 2021 шера цу
юкье дакъа лоацаш 192 саг
хиннавале, дІадахача шера
дехараш чуденнараш 570
саг вар.

ГІалгІайчен кулгал-
хочо Келаматанаькъан

Махьмуд-Іаьлас ше тешаш
ва аьлар, карарча шера яхьо
гІадвугаргхиларах, доала-
хьара боахамаш леладараш
тІакхийтта хиларца.

«Кхелахоша мах оттаберг-
ба хьувкъама, беша доал
деш хилара», - аьлар мехка
кулгалхочо.

СовгІатий фонд я 3 млн
сом. Котбаьннарашта ахчан
совгІаташ лургда: 500 эзар
сом хьалхарча моттигах, 300
эзар сом шоллагІча мотти-
гах, 200 эзар сом кхоалагІча
моттигах. Цул совгІа кхы 20
доакъашхочоа лургда 200,
иштта 50 эзар сом.

Вай ахархой дакъа лоацаш хургба, «Россе бешамаш PRO Іаж-2025» яхача гойтаме

Гаьгенаькъан Мартина

ХьатІадоагІаца кІира,
ГІалгІай Республикан ахар-
хой дакъа лоацаш хургба
«Россе Бешамаш PRO Іаж-
2025» яхача гойтаме, яхаш,
дийцар «Сердало» газетага
ГІалгІай Республикан Пачча-
хьалкхене.

«Вай мехкахой таро хургья
кхыча паччахьалкхений 10
мехка викалашца; цу юкье Ав-
стри, Итали, Германи, Турци
йолаш; балха говзал екьа.
ХІара шера дІахьош йола кхе-
таче хургья аьтинга бетта
9-11 деношка. 8000 викала
таро хургья цу даькъ тІара
хьал дегІадоаладе кийча бола
керда балха новкъостий лаха.
Майдан тІа гойтаргда 20 000
кв. м кердадараш, уж да бе-
шамаш лелаяра юкьедоахаш

дола хьалха ца хинна хьалаш,
иштта керда гаьнаш кхейр», -
аьлар хоамо.

Къамаьл даьчо яхачох,
«МинводыЭкспо» яхача гой-
тама центра даькъ тІа семина-

раш, конференцеш, кхыметтел
говзанч-хьехамаш дІахьоргда
цу хьалах дика кхетачар.

сердало

Учредитель:
Государственное
автономное учреждение
«Издательский дом
«Сердало»

Главный
редактор:
Курскиева Х.А.

Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Роскомнадзора
по Республике Ингушетия.
Рег. номер ПИ № ТУ 06-00033
от 16 декабря 2024 г.
E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены
в компьютерном центре
ГАУ «Издательский дом «Сердало».
Время подписания номера
по графику в печать:
4 июня 2025 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисунки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диапозитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ № Тираж: 2000 экз.

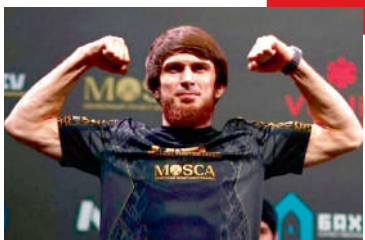
Шодсанлат яха спорта оагIув боаржабе лаьрхIад вай мехка

Гаьгенаькъан Мартина

Цох лаьца дийцар спорта гIулакхех йолча министерствон хьалхалаттача Белхарой Руслана, шодсанлатара Федераце кулгалхочунца дIайихьача кхетаче. Из хоам «Сердалога» бир министерствера.

«Шодсанлат яха спор-та оагIув дикка боаржабеш, болх дIабахьа лерхI мехка. Иштта дийцар, спортсменаша кийчо ярах, царна тренераш харжарах. Цу федераце еррига про-екташ хьаллоацаш гIо де лаьрхIа ва министр», - йоах тхога бенача хоамо.

ВIаший бувзам лела-беш, дIабахьа лерхI цу оагIонцара болх.

Яндарерча Хачеруев ИбрахIима, вIашагIьийнача латара яхьашка, котало яьккхар

Гаьгенаькъан Мартина

Яндарерча Хачеруев ИбрахIима, «NFL-3» вIашагIьийнача латарах «Магас» спор-та цIагIа дIахьош хин-нача Халкъашта юкь-ерча кьовсае котало яьккхар, яхаш, дувц «Сердало» газетага Навсарен кхален ад-министраце.

Шийца латаш хиннача чIоагIаца спортсменагара Нажмуудинов Билалагара, котало яьккхар цо. Янда-рерча «Чемпион» яхача Берий-ондаргий спортив-ни ишколе Iомалуш волча ИбрахIима кхоалагIа бIал болаш эшавир шийца яхьеваьннар.

Из бархIлагIа толам ба цо профессионаьни давкъ тIа боаккхаш бар, из бахьан долаш, цох оал ПалгIайчен начIал долча латархоех цаI ва, аьле.

Навсарен кхален Iаьдало ИбрахIим дав-къалавуьц цу коталонца, цун кхы а духа толамаш хилар ловш.

Россе чемпионате, котало яьккхар вай мехкахочо

Гаьгенаькъан Мартина

ХIама хозаш боацараш-та юкье дIайихьача йоккхача яхьашка, белгалваьлар вай мехка-хо ПIаьнтамаранаькъан

Иалаудин. Из хоам «Сердало-га» бир Минспорта зарбан болх лелабеча Паппархой Аишас.

«86 кг дозал дараш-ца латаш, лакха говзал гой-

тар Налганаькъан Тимура Iомаваьча вай спортсмена. Каспийске 92 латархочо дакъа лоацаш дIайихьача яхьашка котало яьккхаро, гуйран тIехьарча бетта Токио дIаяхьа лерхIаца Сурдлимпийски лов-

зарий яхьашка дакъа лаца аьт-тув лу вай мехкахочунна», - дийцар тха газетага.

Россе 21 моттигерча спор-тсменашта шоай низ гойта аьттув белар Селий мехка дIайихьача йоккхача яхьаша.

9-16 шерга кхаьчарашта юкье дIайихьача яхьера, 8 майдилг ера вай спортсменаша

Гаьгенаькъан Мартина

Мехкашта юкье дIайихьача, шоай лоIамеча кIалкхетаргах латарах йолча яхье, 8 майдилг йоаккхаш белгалбаьлар вай кьона спортсменаш. Из хоам «Сердалога» бир тренер волча Гаркхой Шамала.

«Бераш лорадарах долча Ден хетаяьча, Шолжа-ГIалий тIарча «Олимпийск» яхача спорта мот-тиге дIайихьача Халкъашта юкьерча яхье гулбеннабар вай мехкара, Селий, ПIаьбартой-Балкхарой, ПIалмакхий мех-кашкара, Узбекистанера, иштта нохчашкахьара спортсменаш.

Шин дийнахьа шоай дегIа низ гойташ хилар 300 совгIа ла-тархо», - дийцар тха газетага. Долакха-Юртарча спорта иш-колерча спортсменаша тайп-тайпарча дозала майдилгаш яьхар цига.

«Лакхача говзалах» яха май-дилг кхаьчар Осменаькъан

Мансура, шоллагIа лагIа тIа баьлар Шовхаланаькъан Ахь-мад, Баркинхой Ювсап, Коа-зой Мухьаммад, Манкенаькъан Iаддал-Рахьман, хIаьта борза майдилгаш Манкенаькъан Адама, Коазой Хьусена, Гарк-хой Мухьмад-Амина кхаьчар.